

BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

*SITUAȚIA
SOCIAL-ECONOMICĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
în ianuarie-septembrie 2008*

Chișinău, 2008

CUPRINS

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în ianuarie-septembrie 2008	5
1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2008.....	7
II. PRODUSUL INTERN BRUT	8
III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR	
3.1. Industrie.....	12
3.2. Agricultură	17
3.3. Investiții în capital fix.....	19
3.4. Transporturi	22
3.5. Comunicații.....	23
3.6. Turism.....	24
3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației.....	26
3.8. Comerț exterior.....	28
IV. PREȚURI.....	36
V. FINANȚE	
5.1. Executarea bugetului public național	38
5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă.....	40
5.3. Asigurări	41
5.4. Piața hârtiilor de valoare.....	41
VI. SITUAȚIA SOCIALĂ	
6.1. Nivelul de trai al populației.....	42
6.2. Situația demografică	49
6.3. Ocrotirea sănătății	50
6.4. Infracțiuni	51
VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA	53
PRECIZĂRI METODOLOGICE	55

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în ianuarie-septembrie 2008¹

Rezultatele activității economiei naționale se prezintă astfel:

- **Produsul intern brut** în ianuarie-iunie 2008 a însumat 28778 milioane lei, majorându-se cu 5,4% față de perioada corespunzătoare a anului precedent.

- **Întreprinderile industriale** de toate formele de proprietate au fabricat în ianuarie-septembrie 2008 **producție** în valoare de 21776,9 milioane lei în prețuri curente. Indicele volumului producției industriale față de ianuarie-septembrie 2007 a constituit (în prețuri comparabile) 102,8%. Situația din sectorul industrial al economiei este generată preponderent de activitățile întreprinderilor din industria alimentară și a băuturilor și din sectorul energetic, cărora în ianuarie-septembrie 2008 le-au revenit respectiv 38,6% și 10,3% din valoarea totală de producție obținută la întreprinderile cu activitate industrială principală cuprinse în cercetarea statistică lunară. Aceste întreprinderi au fabricat producție respectiv cu 7,4% și 6,4% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2007, ceea ce a contribuit la majorarea volumului total de producție respectiv cu 2,7% și 0,6%.

Creșteri ale volumului producției industriale față de ianuarie-septembrie 2007 s-au înregistrat la următoarele activități principale: fabricarea cimentului, varului și ipsosului; fabricarea vinului; fabricarea băuturilor alcoolice distilate; fabricarea produselor lactate; aprovizionarea cu aburi și apă caldă; producția și distribuirea energiei electrice; fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete; producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne; industria extractivă; producția de articole din cauciuc și din material plastic; producția de mobilier; fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie etc.

În același timp, a avut loc diminuarea volumului producției industriale comparativ cu ianuarie-septembrie 2007 la întreprinderile cu următoarele activități principale: fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor; fabricarea hârtiei și cartonului; fabricarea berii; fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale; fabricarea produselor de tutun; fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment; fabricarea sticlei și articolelor din sticlă etc.

- **Producția globală agricolă** în ianuarie-septembrie 2008 a însumat în prețuri curente 12015,7 milioane lei, constituind, conform estimărilor, 127,3% (în prețuri comparabile) față de perioada corespunzătoare din anul precedent. Majorarea producției agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 76,9%, în același timp producția animalieră s-a diminuat cu 20,4%.

- **Investițiile în capital fix** din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia națională în perioada de raport au fost însușite în valoare de 9575,1 milioane lei, din care 5625,5 milioane lei au constituit lucrările de construcții-montaj sau respectiv cu 9,0% și 5,2% mai mult în raport cu ianuarie-septembrie 2007. Darea în folosință a caselor de locuit s-a majorat cu 8,0%.

- **Parcursul mărfurilor** realizat de întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian în ianuarie-septembrie 2008 a crescut cu 8,4% față de aceeași perioadă din anul 2007, iar volumul mărfurilor transportate – cu 5,7%.

¹ Indicatorii economico-sociali sînt prezentați fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

- **Parcursul pasagerilor transportați** cu transportul public în perioada de raport a crescut cu 8,9% față de ianuarie-septembrie 2007, iar numărul pasagerilor transportați – cu 4,1%.

- **Vînzările de mărfuri cu amănuntul**, prin unitățile comerciale, în ianuarie-septembrie 2008 au totalizat 15375,6 milioane lei, înregistrînd în termeni reali o creștere de 13,4%, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2007.

- **Valoarea serviciilor cu plată prestate populației** s-a cifrat la 8205,4 milioane lei, rezultînd în condiții comparabile o creștere de 0,6% față de ianuarie-septembrie 2007.

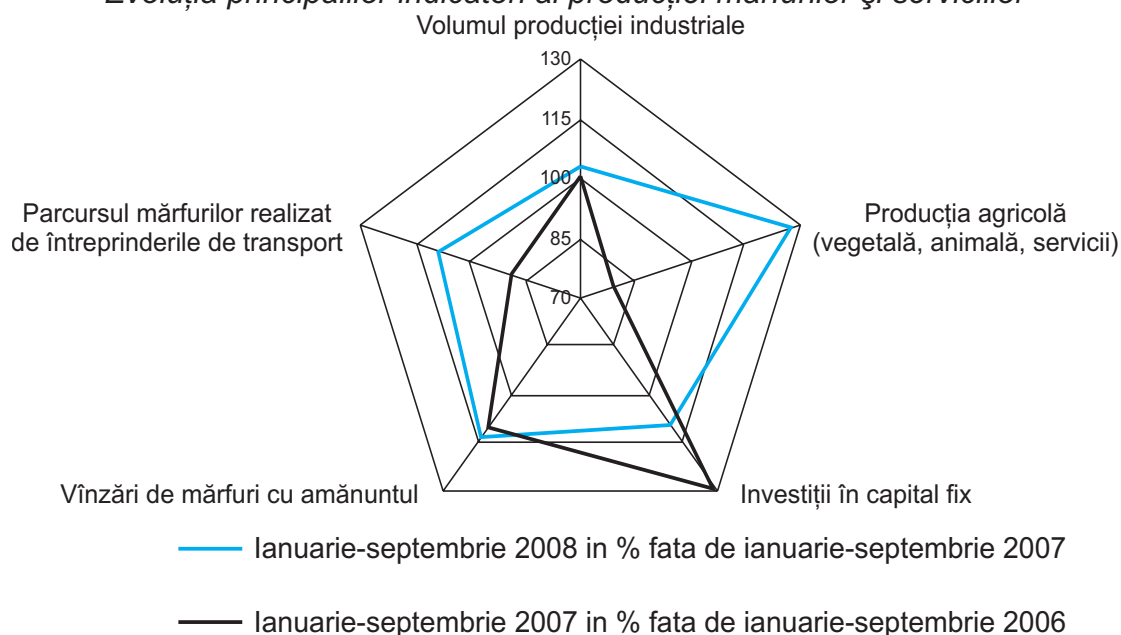
- **Exporturile** de mărfuri realizate în ianuarie-septembrie 2008 s-au cifrat la 1203,3 milioane dolari SUA, nivel superior celui înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2007 cu 30,4%. **Importurile** de mărfuri au evoluat la 3672,0 milioane dolari SUA, volum superior celui realizat în ianuarie-septembrie 2007 cu 45,1%. **Balanța comercială** s-a soldat cu un **deficit** de 2468,7 milioane dolari SUA, sau cu 861,1 milioane dolari SUA (cu 53,6%) mai mare față de cel marcat în perioada similară din anul 2007.

- **Salariul mediu lunar** al unui salariat din economia națională în ianuarie-septembrie 2008 a constituit 2458 lei sau cu 24,7% mai mult față de perioada respectivă din anul trecut. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 1902 lei, iar în sectorul real al economiei – 2747 lei.

- **Numărul șomerilor oficial înregistrați**, conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 octombrie 2008 a fost de peste 18,7 mii persoane. Numărul șomerilor, conform definiției Biroului Internațional al Muncii, în trimestrul II 2008 a fost de circa 43 mii persoane.

- **Prețurile medii de consum** în luna septembrie 2008 față de august 2008 au crescut cu 0,6 la sută. **Rata inflației** în septembrie 2008 față de decembrie 2007 a constituit 6,7%, iar față de septembrie 2007 – 10,7% (rata inflației în septembrie 2007 față de decembrie 2006 a constituit 9,0%, iar față de septembrie 2006 – 14,0%).

Evoluția principalilor indicatori ai producției mărfurilor și serviciilor

1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2008*

	Valoarea în prețuri curente	În % față de ianuarie-sep- tembrie 2007	Septembrie 2008 în % față de:		Ianuarie-sep- tembrie 2007 în % față de ianuarie-sep- tembrie 2006
			septembrie 2007	august 2008	
Volumul producției industriale, mil. lei¹	21776,9	102,8	103,0	106,2	100,6
Producția agricolă, mil. lei	12015,7	127,3	x	x	79,1
Investiții în capital fix din contul tuturor surselor de finanțare, mil. lei	9575,1	109,0	x	x	128,7
inclusiv lucrări de construcții-montaj	5625,5	105,2	x	x	129,3
Darea în folosință a caselor de locuit (suprafața totală) din contul tuturor surselor de finanțare, mii m²	378,5	108,0	x	x	107,4
Parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport – total, mil. tone-km	3798,8	108,4	99,2	101,0	89,1
din care:					
feroviar	2393,5	104,8	94,4	95,8	79,1
auto	1403,9	115,1	106,3	108,7	116,8
Mărfuri transportate de întreprinderile de transport – total, mii tone	12988,9	105,7	88,6	97,8	112,0
din care:					
feroviar	9119,5	105,5	95,4	92,6	109,0
auto	3745,0	106,5	76,2	110,7	119,5
Vânzări de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale, mil. lei	15375,6	113,4	115,2	96,0	110,7
Stocuri de mărfuri la unitățile de comerț (la 1 octombrie 2008), mil. lei	4510,8	x	122,5	101,8	x
Servicii cu plată prestate populației prin unitățile oficial înregistrate, mil. lei	8205,4	100,6	94,2	96,6	104,9
Export, mil. dolari SUA	1203,3	130,4	141,5	100,0	128,4
Import, mil. dolari SUA	3672,0	145,1	138,9	96,4	137,3
Deficitul balanței comerciale, mil. dolari SUA	2468,7	153,6	137,5	94,5	142,9
Salariul mediu lunar al unui salariat din economia națională, lei	2457,9	124,7	117,1	95,5	121,7
Salariul real al unui salariat, %	x	109,2	105,8	94,9	108,8
Numărul șomerilor oficial înregistrați (la 1 octombrie 2008), mii persoane	18,7	82,4	82,4	97,4	93,5
Indicele prețurilor de consum	x	114,2	110,7	100,6	111,9
produse alimentare	x	118,3	110,6	101,3	109,2
mărfuri nealimentare	x	109,7	107,4	100,1	113,6
servicii	x	116,5	116,3	100,7	114,9

* Date preliminare

¹ Indicatorul include volumul producției, calculat pe întreprinderile individuale

II. PRODUSUL INTERN BRUT

În ianuarie-iunie 2008 produsul intern brut în valoare nominală de 28778 milioane lei, prețuri curente de piață, a depășit în termeni reali cu 5,4% realizările perioadei respective a anului precedent.

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de bunuri a crescut cu 2,9% comparativ cu perioada respectivă a anului precedent și a influențat cu 0,7% sporirea reală a produsului intern brut. Ponderea în produsul intern brut a valorii adăugate brute, înregistrată în sectorul de bunuri, a fost în perioada analizată de 20,8% în raport cu 21,6% în perioada analogică a anului precedent.

Valoarea adăugată brută, produsă în sectorul de servicii a contribuit la formarea produsului intern brut în proporție de 64,9% față de 64,7% în perioada respectivă a anului precedent, pe când ritmul de creștere s-a diminuat de la 110,4% în ianuarie-iunie 2007 la 106,7% în ianuarie-iunie 2008. Aceasta s-a datorat, îndeosebi, diminuării semnificative a ritmului de creștere pentru construcții – de la 130,8% în ianuarie-iunie 2007 la 107,5% în ianuarie-iunie 2008. Gradul de influență a valorii adăugate brute din sectorul de servicii asupra creșterii reale a produsului intern brut a înregistrat, în perioada de referință, 4,3% față de 6,5% în perioada corespunzătoare a anului anterior.

În perioada de referință rata valorii adăugate brute (valoarea adăugată brută raportată la volumul de producție), înregistrată în sectorul de bunuri și servicii, a fost respectiv cu 0,9 puncte procentuale și cu 0,4 puncte procentuale sub nivelul înregistrat în perioada corespunzătoare a anului anterior.

Rata valorii adăugate brute

	ianuarie-iunie	
	2007	2008
Total pe economie	38,5	38,0
din care:		
bunuri	26,5	25,6
servicii	47,8	47,4

Fluctuațiile menționate au condiționat atât reducerea parametrilor valorii adăugate brute total pe economie (ritmului de creștere – de la 106,2% în ianuarie-iunie 2007 la 105,0% în perioada de referință; gradului de influență asupra creșterii reale a produsului intern brut – de la 5,2% în semestrul I 2007 la 4,2% în semestrul I 2008, rata valorii adăugate brute de la 38,5% în semestrul I 2007 la 38,0% în semestrul I 2008), cât și diminuarea ritmului de creștere a produsului intern brut (de la 108,0% în semestrul I 2007 la 105,4% în perioada de referință).

Cu toate că cota impozitelor pe produs și import în produsul intern brut s-a majorat de la 17,9% în ianuarie-iunie 2007 la 18,9% în ianuarie-iunie 2008, ritmul de creștere a acestora s-a diminuat de la 119,4% în ianuarie-iunie 2007 la 108,0% în ianuarie-iunie 2008. Aceasta s-a datorat deprecierei dolarului american față de moneda națională (cursul mediu semestrial al dolarului american față de moneda națională s-a diminuat de la 12,60 lei în ianuarie-iunie 2007 la 10,70 lei în ianuarie-iunie 2008), pe de o parte, și majorării indicelui de preț la bunurile și serviciile importate (de la 109,0% în ianuarie-iunie 2007 la 119,0% în ianuarie-iunie 2008), pe de altă parte.

În ianuarie-iunie 2008 indicele-deflator pentru produsul intern brut (raportul produsului intern brut măsurat în prețuri curente la produsul intern brut măsurat în prețurile perioadei respective a anului precedent) a constituit 113,4%; cel pentru valoarea adăugată brută produsă în sectoarele de bunuri și servicii – respectiv 111,3% și 112,5% și cel pentru impozitele nete pe produs și import – 116,2%.

Creșterea produsului intern brut pe elemente de cheltuieli a fost condiționată, preponderent, de majorarea formării brute de capital fix cu 11,9% față de perioada similară a anului precedent, asigurând creșterea reală a produsului intern brut cu 3,1%. Contribuția acestui element la formarea produsului intern brut a constituit, în perioada de referință, 28,4% față de 26,1% în perioada respectivă a anului precedent. Sub influența creșterii investițiilor, rata de investiție (formarea brută de capital fix raportată la valoarea adăugată brută) s-a majorat de la 31,3% în ianuarie-iunie 2007 la 34,3% în ianuarie-iunie 2008.

Consumul final, un alt element important de utilizări al produsului intern brut, a crescut cu 6,8% față de perioada respectivă a anului precedent. Creșterea s-a datorat, îndeosebi, consumului final al gospodăriilor, care a sporit cu 7,5% în raport cu semestrul I 2007.

Volumul total al cererii interne (consumul final și formarea brută de capital) a fost distribuit, în perioada de referință, în proporție de 78,7% pentru consumul final și 21,3% pentru acumulări față de 79,2% și 20,8% în ianuarie-iunie 2007 respectiv.

Resursele și utilizările produsului intern brut

	ianuarie-iunie							
	Prețuri curente, mil. lei		Modificări față de perioada respectivă a anului precedent, %		Contribuția activităților / elementelor de utilizări la formarea PIB, %		Gradul de influență a activităților / elementelor de utilizări la creșterea (+) / descreșterea (-) PIB, %	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
RESURSE								
Valoarea adăugată brută – total	20 122	23 839	6,2	5,0	83,6	82,9	5,2	4,2
Bunuri	5 215	5 975	-2,3	2,9	21,6	20,8	-0,6	0,7
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	1 568	1 747	-4,6	-0,7	6,5	6,1	-0,4	0,0
Industrie	3 647	4 228	-1,2	4,5	15,1	14,7	-0,2	0,7

	Ianuarie-iunie							
	Prețuri curente, mil. lei		Modificări față de perioada respec- tivă a anului precedent, %		Contribuția acti- vităților / elemen- telor de utilizări la formarea PIB, %		Gradul de influență a activităților / elemen- telor de utilizări la creșterea (+) / des- creșterea (-) PIB, %	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Servicii	15 564	18 677	10,4	6,7	64,7	64,9	6,5	4,3
Construcții	1 351	1 752	30,8	7,5	5,6	6,1	1,3	0,4
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	3 582	4 612	13,9	11,5	14,9	16,0	2,0	1,7
Transporturi și comunicații	3 008	3 485	6,9	11,1	12,5	12,1	0,9	1,4
Alte servicii	7 623	8 828	7,4	2,6	31,7	30,7	2,3	0,8
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM)	-657	-813			-2,7	-2,8	-0,7	-0,8
Impozite nete pe produs și import din care impozite pe produs și import	3 958	4 939	17,3	7,4	16,4	17,1	2,8	1,2
	4 323	5 444	19,4	8,0	17,9	18,9	3,3	1,4
PRODUSUL INTERN BRUT	24 080	28 778	8,0	5,4	100,0	100,0	8,0	5,4
UTILIZĂRI								
Consumul final – total	28 694	35 739	7,1	6,8	119,2	124,2	8,2	8,2
Consumul final al gospodăriilor	23 279	29 221	8,0	7,5	96,7	101,5	7,2	7,3
Consumul final al administrației publice și private	5 415	6 518	3,9	3,8	22,5	22,7	1,0	0,9
Formarea brută de capital	7 517	9 689	34,6	11,1	31,2	33,7	10,6	3,5
Formarea brută de capital fix	6 296	8 180	36,0	11,9	26,1	28,4	9,5	3,1
Exportul net de bunuri și servicii	-12 131	-16 650			-50,4	-57,9	-10,8	-6,3
Exportul de bunuri și servicii	11 367	12 359	22,2	-5,7	47,2	42,9	10,1	-2,7
Importul de bunuri și servicii (-)	23 498	29 009	23,1	3,6	97,6	100,8	20,9	3,6

În perioada de referință a avut loc o relansare a importurilor, ceea ce a afectat soldul balanței comerciale, respectiv exportul net de bunuri și servicii. În ianuarie-iunie 2008 exportul net de bunuri și servicii a fost de minus 16650 milioane lei față de minus 12131 milioane lei în ianuarie-iunie 2007 și a reprezentat 57,9% din produsul intern brut față de 50,4% în perioada similară a anului precedent.

Exportul total de bunuri și servicii a fost de 12359 milioane lei reprezentând 42,9% din produsul intern brut, în scădere cu 4,3 puncte procentuale față de ianuarie-iunie 2007. Importul de bunuri și servicii a fost de 29009 milioane lei și a avut o pondere de 100,8% din produsul intern brut, în creștere cu 3,2 puncte procentuale comparativ cu ianuarie-iunie 2007.

Faptul că în perioada analizată, importurile de bunuri și servicii au fost superioare exporturilor de bunuri și servicii se reflectă și în decalajul import/export care a fost de 1 la 0,43, adică la fiecare leu importuri de bunuri și servicii au revenit exporturi cu 57 bani mai puțin.

Efortul la exporturi și rata de acoperire a importurilor prin exporturi au înregistrat tendințe de scădere față de perioada similară a anului precedent respectiv cu 2,0 puncte procentuale și cu 5,8 puncte procentuale. Analiza eficacității operațiunilor de comerț exterior este reflectată și de rata de penetrare a importurilor pe piața internă, care în ianuarie-iunie 2008 s-a menținut la nivelul perioadei respective a anului precedent (36,4%).

Indicatorii caracteristici comerțului exterior

	milioane lei	
	Ianuarie-iunie	
	2007	2008
Producția	52 274	62 746
Import	23 498	29 009
Export	11 367	12 359
Taxe asupra comerțului internațional	110	268
Piața internă	64 515	79 664
Efort la export (%)	21,7	19,7
Rata de acoperire (%)	48,4	42,6
Rata de penetrare (%)	36,4	36,4

Conform estimărilor, în perioada de referință, elementele economiei neobservate au contribuit la formarea produsului intern brut și a valorii adăugate brute în proporție de 20,4% și 23,8% respectiv față de 17,2% și 20,0% în perioada similară a anului precedent. Majorări au fost înregistrate pentru toate sectoarele, cu excepția producției gospodăriilor casnice pentru consum propriu, ponderea căreia în produsul intern brut și în valoarea adăugată brută, s-a diminuat în perioada de referință, cu 0,2 puncte procentuale și cu 0,3 puncte procentuale respectiv.

Contribuția elementelor economiei neobservate la formarea produsului intern brut

procente

	Ianuarie-iunie							
	Sectorul formal		Sectorul informal		Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu		Total	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	0,0	0,0	0,8	0,6	1,7	1,6	2,5	2,2
Industrie	1,1	2,2	0,7	0,9	0,6	0,6	2,4	3,7
Construcții	0,5	0,7	2,2	2,6	0,1	0,1	2,8	3,4
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	1,7	2,6	3,4	3,7	–	–	5,1	6,3
Hoteluri și restaurante	0,3	0,5	0,0	0,1	–	–	0,3	0,6
Transporturi și comunicații	0,5	0,8	0,4	0,5	–	–	0,9	1,3
Alte servicii	0,7	0,6	0,4	0,3	2,1	2,0	3,2	2,9
Total	4,8	7,4	7,9	8,7	4,5	4,3	17,2	20,4

Contribuția elementelor economiei neobservate la formarea valorii adăugate brute a activităților economice respective

procente

	Ianuarie-iunie							
	Sectorul formal		Sectorul informal		Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu		Total	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	0,3	0,3	12,9	11,0	25,4	25,7	38,6	37,0
Industrie	7,4	14,7	4,8	5,9	4,0	4,4	16,2	25,0
Construcții	9,0	11,8	39,1	43,4	1,4	1,3	49,5	56,5
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	11,3	16,0	22,6	23,0	–	–	33,9	39,0
Hoteluri și restaurante	20,0	30,6	2,9	5,6	–	–	22,9	36,2
Transporturi și comunicații	3,7	6,7	3,0	4,0	–	–	6,7	10,7
Alte servicii	2,4	2,2	1,3	0,9	7,2	6,8	10,9	9,9
Total	5,5	8,6	9,2	10,2	5,3	5,0	20,0	23,8

Creșterea produsului intern brut a fost determinată și de evoluția volumului de activitate din sectorul privat (total, exclusiv proprietatea publică), acesta deținînd o pondere de 71,7% din produsul intern brut față de 71,2% în perioada analogică a anului anterior. Proprietatea publică a contribuit la formarea produsului intern brut în proporție de 28,3% față de 28,8% în ianuarie-iunie 2007.

Formarea produsului intern brut pe forme de proprietate

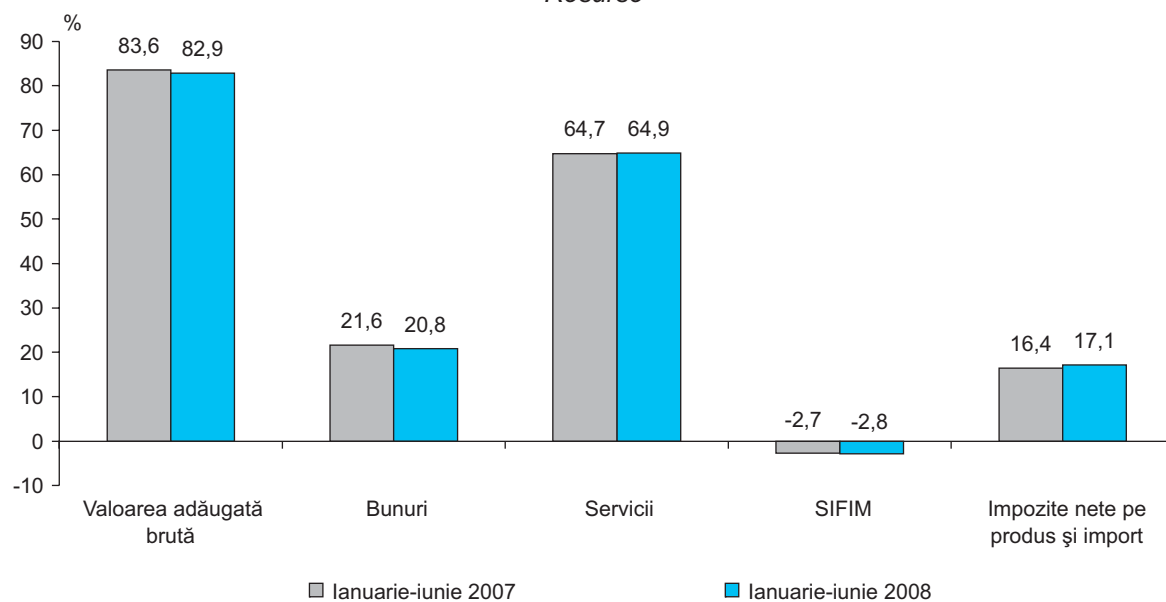
procente

	Ianuarie-iunie											
	Proprietatea publică		Proprietatea privată		Proprietatea mixtă		Proprietatea străină		Proprietatea întreprinderilor mixte		Total	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Bunuri	1,3	2,1	14,1	13,4	1,4	1,3	1,6	1,3	3,2	2,7	21,6	20,8
Agricultură, economia vînatului și silvicultură; pescuit, piscicultură	0,2	0,2	6,3	5,9	–	–	–	–	–	–	6,5	6,1
Industrie	1,1	1,9	7,8	7,5	1,4	1,3	1,6	1,3	3,2	2,7	15,1	14,7
Servicii	22,9	21,6	27,5	28,9	1,1	1,3	4,1	4,3	9,1	8,8	64,7	64,9
Construcții	0,1	0,1	4,8	5,4	0,2	0,1	0,3	0,4	0,2	0,1	5,6	6,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	0,1	0,1	11,3	12,2	0,1	0,3	2,0	2,1	1,4	1,3	14,9	16,0
Transporturi și comunicații	6,0	5,5	2,4	2,9	0,2	0,1	0,2	0,1	3,7	3,5	12,5	12,1
Alte servicii	16,7	15,9	9,0	8,4	0,6	0,8	1,6	1,7	3,8	3,9	31,7	30,7
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate	–	–	-0,3	-0,2	-0,3	-0,4	-0,4	-0,5	-1,7	-1,7	-2,7	-2,8
Valoarea adăugată brută	24,2	23,7	41,3	42,1	2,2	2,2	5,3	5,1	10,6	9,8	83,6	82,9
Impozite nete pe produs și import	4,6	4,6	7,2	8,1	0,8	0,7	1,2	1,3	2,6	2,4	16,4	17,1
Produsul intern brut	28,8	28,3	48,5	50,2	3,0	2,9	6,5	6,4	13,2	12,2	100,0	100,0

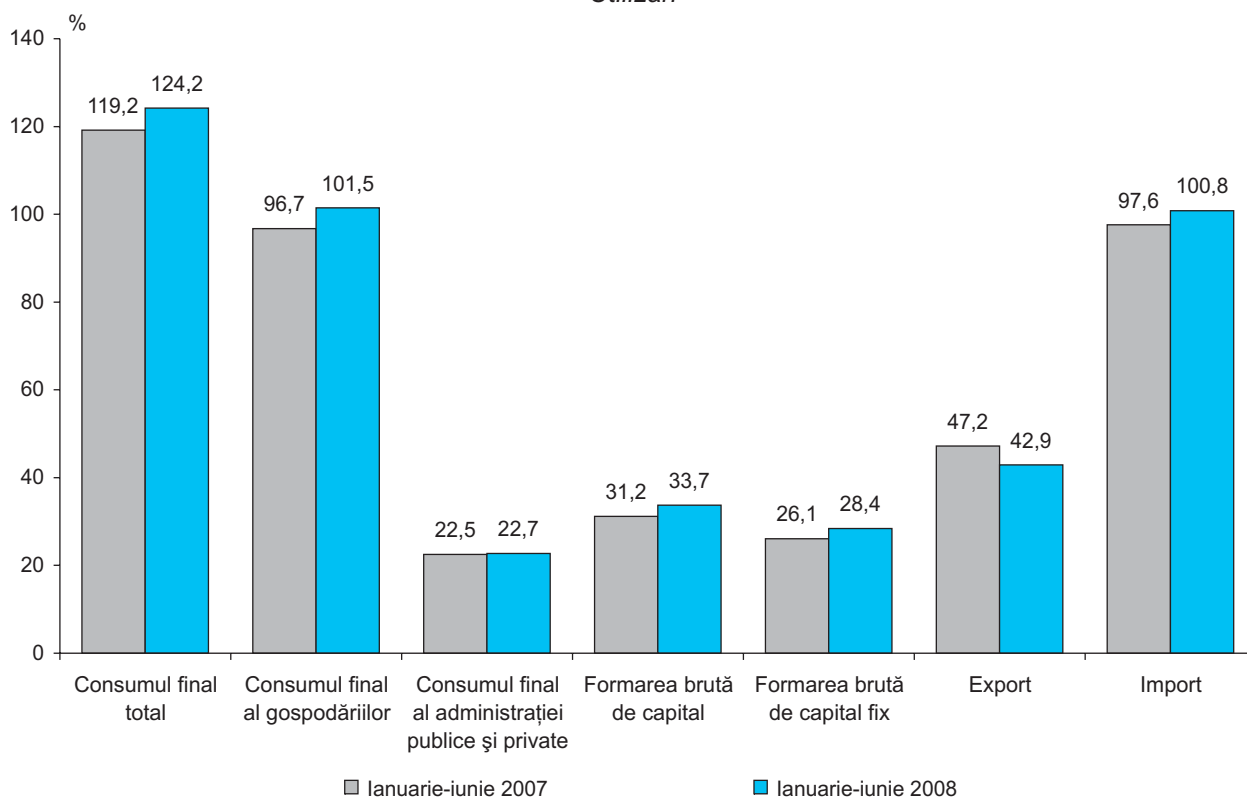

STRUCTURA PRODUSULUI INTERN BRUT

Resurse

Utilizări

III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR

3.1. Industrie

În **ianuarie-septembrie 2008** întreprinderile industriale de toate formele de proprietate au fabricat producție în valoare de 21776,9 mil. lei în prețuri curente. Indicele volumului producției industriale în raport cu ianuarie-septembrie 2007 a constituit (în prețuri comparabile) 102,8%.

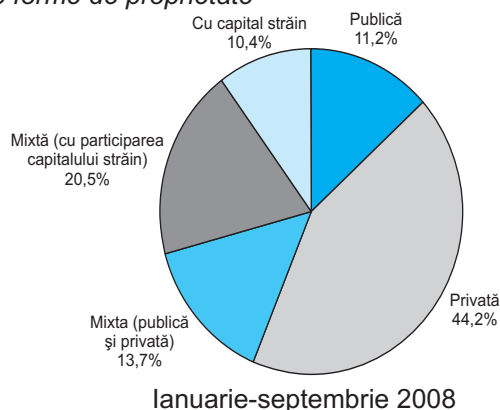
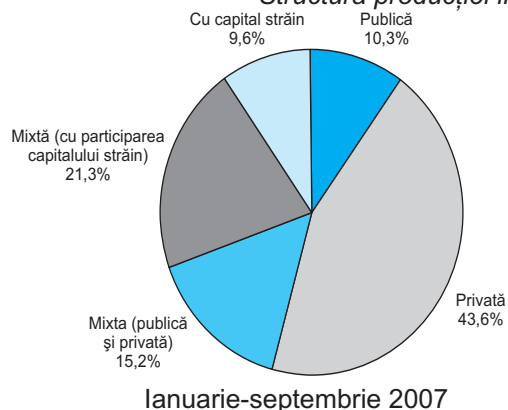
Pe parcursul perioadei de analiză valoarea producției industriale în ansamblu pe țară a evoluat în felul următor:

	2007		2008	
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de perioada corespunzătoare a anului 2006	în prețuri curente, mil. lei	în % față de perioada corespunzătoare a anului 2007
Ianuarie	1558,5	89,8	1970,4	104,4
Ianuarie-februarie	3321,5	86,1	4290,3	109,6
Ianuarie-martie	5291,9	88,5	6694,8	107,7
Ianuarie-aprilie	7185,1	93,6	8966,6	107,2
Ianuarie-mai	9265,2	98,4	11356,1	105,0
Ianuarie-iunie	11770,9	99,7	14104,6	104,6
Ianuarie-iulie	13922,9	100,5	16449,4	103,6
Ianuarie-august	16202,5	100,4	19102,3	102,8
Ianuarie-septembrie	18556,6	100,6	21776,9	102,8

Valoarea și indicii producției industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate industrială¹ după forme de proprietate se prezintă în tabelul de mai jos:

	Ianuarie-septembrie 2007		Ianuarie-septembrie 2008	
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2006	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007
Total	13577,0	100,6	16268,1	102,8
Proprietate publică	1400,5	90,8	1824,9	103,0
Proprietate privată	5915,3	100,4	7196,9	100,1
Proprietate mixtă, fără participare străină	2058,1	103,2	2226,2	105,7
Proprietate străină	1306,6	107,7	1683,1	110,7
Proprietatea întreprinderilor mixte cu participarea capitalului străin	2896,5	100,2	3337,0	101,8

Structura producției industriale pe forme de proprietate

¹ Acestea cuprind întreprinderile industriale cu numărul personalului industrial de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetare statistică lunară

Nivelul producției în întreprinderile cu genul principal de activitate industrială după tipuri de activități se prezintă în tabelul ce urmează:

	Valoarea producției în ianuarie-septembrie 2008 (în prețuri curente), mil. lei	Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007	Ponderea în volumul total de producție în ianuarie-septembrie 2008 (în prețuri comparabile), %	Gradul de influență a creșterii (+) / descreșterii (-) producției asupra indicelui general de producție, %
Industrie – total	16268,1	102,8	100,0	+2,8
Industrie extractivă	376,6	108,6	1,9	+0,2
Industrie prelucrătoare	13972,3	102,2	87,8	+2,0
din care:				
Industria alimentară și a băuturilor	6887,4	107,4	38,6	+2,7
producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	709,6	108,4	3,4	+0,3
prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	701,4	84,7	4,4	-0,8
fabricarea produselor lactate	928,3	107,4	5,1	+0,4
fabricarea produselor de morărit	65,5	104,8	0,3	+0,0
fabricarea nutrețurilor gata pentru animale	19,2	84,2	0,1	-0,0
fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete	644,6	109,7	3,6	+0,3
fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie	300,4	115,4	1,7	+0,2
fabricarea băuturilor alcoolice distilate	376,8	137,1	2,7	+0,8
fabricarea vinului	1407,8	143,8	8,5	+2,7
fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare	241,0	83,0	1,2	-0,2
Fabricarea produselor de tutun	240,8	84,4	1,4	-0,3
Fabricarea produselor textile	464,1	93,3	2,9	-0,2
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	481,9	87,4	9,5	-1,4
Fabricarea articolelor de voiaj și de marochinărie	47,5	102,4	0,9	+0,0
Fabricarea încălțăminte	139,3	102,3	2,9	+0,1
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn	17,3	103,4	0,2	+0,0
Fabricarea hîrtiei și cartonului	302,4	77,6	2,0	-0,6
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative	154,6	96,9	1,0	-0,0
Industria chimică	299,2	110,9	1,4	+0,1
Producția de articole din cauciuc și din material plastic	527,2	105,6	3,1	+0,2
Fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă	572,3	91,1	3,0	-0,3
Industria metalurgică	80,9	131,9	0,5	+0,1
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje	288,1	97,7	1,6	-0,0
Fabricarea de mașini și echipamente	275,2	91,8	1,5	-0,1
Producția de mobilier	256,5	117,5	1,5	+0,2
Energie electrică și termică	1919,3	106,4	10,3	+0,6

Situația din sectorul industrial al economiei este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în ianuarie-septembrie 2008 le-au revenit 87,8% din valoarea totală de producție (în prețuri comparabile), obținută la întreprinderile cu activități industriale principale cuprinse în cercetare statistică lunară. Valoarea producției realizate de către aceste întreprinderi s-a majorat cu 2,2% față de ianuarie-septembrie 2007, generînd creșterea producției pe total industrie cu 2,0%.

Industriei alimentare și a băuturilor îi revin 38,6% din valoarea producției industriale în ansamblu și 44,0% din valoarea producției industriale prelucrătoare. Întreprinderile din această ramură au obținut în perioada de raport un volum de producție cu 7,4% mai mare decât în ianuarie-septembrie 2007, determinând astfel majorarea producției pe total industrie cu 2,7%.

Întreprinderile de producere a vinului, deținând o pondere de 8,5% în structura producției industriale în ansamblu (în ianuarie-septembrie 2007 – 6,1%) au obținut producție cu 43,8% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2007, ceea ce a determinat majorarea volumului total al producției cu 2,7%.

Creșterea nivelului producției la întreprinderile cu activitățile: fabricarea cimentului, varului și ipsosului – cu 14,4%, fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 37,1%, fabricarea produselor lactate – cu 7,4%, aprovizionarea cu aburi și apă caldă – cu 15,1%, producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne – cu 8,4%, fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete – cu 9,7%, producția de mobilier – cu 17,5% a contribuit la creșterea volumului total al producției, respectiv, cu 0,9%, 0,8%, 0,4%, 0,4%, 0,3%, 0,3% și 0,2%.

Totodată, diminuarea volumului de producție la întreprinderile cu următoarele activități principale: fabricarea de articole de îmbrăcăminte – cu 12,6%, prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor – cu 15,3%, fabricarea hârtiei și cartonului – cu 22,4%, fabricarea berii – cu 18,4%, fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale – cu 9,9%, fabricarea produselor de tutun – cu 15,6%, fabricarea sticlei și articolelor din sticlă – cu 8,9% a cauzat reducerea volumului total de producție, respectiv, cu 1,4%, 0,8%, 0,6%, 0,6%, 0,4%, 0,3%, și 0,3%.

Producția principalelor produse industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate industrială se prezintă în următorul tabel:

	Unitatea de măsură	Septembrie 2008		Ianuarie-septembrie 2008	
		cantitatea	în % față de septembrie 2007	cantitatea	în % față de ianuarie-sep-tembrie 2007
Industria extractivă					
pietre calcaroase pentru cioplit sau pentru construcții	mii m ³	19,3	99,0	170,5	95,6
alte pietre pentru cioplit sau pentru construcții	- " -	12,0	80,0	129,8	88,8
ghips și anhidrit	mii tone	80,0	105,5	643,5	99,7
piatră de var	- " -	13,0	71,8	78,1	60,1
nisip	mii m ³	50,1	102,7	454,9	100,4
pietriș, prundiș, bolovani și silex	- " -	147,9	141,7	1036,1	110,8
Industria alimentară și a băuturilor					
carne, inclusiv subproduse de categoria I	tone	225,4	71,7	1451,4	52,4
carne de pasăre	- " -	8,0	133,3	58,0	79,5
mezeluri	- " -	1501,1	106,2	12216,1	115,4
conserve din carne	- " -	120,6	85,4	855,8	100,4
sucuri de legume și fructe	- " -	5909,0	59,6	18442,0	47,6
conserve de legume	- " -	6501,0	237,9	31144,3	140,1
fructe prelucrate și conservate	- " -	2840,7	122,5	9415,0	89,2
lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6%	- " -	5798,5	95,4	52694,1	129,1
unt	- " -	507,6	108,8	3480,6	139,3
cașcaval și brânză grase	- " -	180,0	88,6	1628,2	114,5
lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântână și alte produse fermentate	- " -	2012,3	103,3	17871,8	98,1
înghețată	- " -	531,6	120,6	6986,4	93,3
făină	- " -	3625,5	137,3	32274,8	97,6
crupe	- " -	19,6	74,8	284,0	69,1
nutrețuri gata pentru hrana animalelor	- " -	577,5	81,8	5377,5	72,3
pâine proaspătă	- " -	9049,4	104,6	77539,8	113,6
produse de cofetărie făinoase	- " -	1672,5	102,6	12981,0	96,7
zahăr	- " -	5795	x	5795	x
produse de cofetărie zaharoase	- " -	1225,7	109,8	9333,4	112,0
paste făinoase	- " -	570,2	96,3	3450,1	69,9
divin	mii dal	38,1	99,2	546,2	214,1
rachiuri și lichioruri	- " -	90,7	86,4	654,4	76,3

	Unitatea de măsură	Septembrie 2008		Ianuarie-septembrie 2008	
		cantitatea	în % față de septembrie 2007	cantitatea	în % față de ianuarie-septembrie 2007
vin spumant	mii dal	83,2	170,1	382,7	145,6
vinuri naturale de struguri	- " -	1056,7	94,3	9122,7	148,1
vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele	- " -	72,0	109,1	680,3	138,3
ape minerale și gazoase	- " -	986,7	104,8	8829,5	83,9
băuturi nealcoolice	- " -	411,6	72,9	4824,6	77,0
Fabricarea produselor de tutun					
tutun fermentat	tone	78,4	58,1	2210,0	81,9
Fabricarea produselor textile					
țesături	mii m ²	0,9	10,6	16,4	37,6
articole de ciorăpărie	mii per.	122,0	152,5	687,1	119,5
articole tricotate	mii buc.	841,8	73,8	12788,3	94,4
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte					
articole de îmbrăcăminte pentru lucru	mii buc.	379,7	105,4	3827,7	97,9
paltoane, impermeabile, canadiene, pelerine, hanorace	- " -	42,1	49,1	509,0	80,9
costume și completuri	- " -	9,1	53,4	180,8	59,0
sacouri, jachete și blazere	- " -	50,2	124,4	422,6	115,0
pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi	- " -	69,9	61,4	902,5	55,8
rochii și sarafane	- " -	12,6	75,6	187,1	59,3
fuste și fuste-pantaloni	- " -	9,7	50,9	224,5	62,0
cămăși și bluze pentru femei și fete	- " -	108,8	184,0	899,7	105,7
Fabricarea de articole de voiaj și de marochinărie					
cufer, valize, geamantane și articole similare	mii buc.	21,2	107,6	256,4	135,1
genți pentru dame	- " -	2,8	133,9	45,4	87,7
Fabricarea încălțămintei					
încălțămintă	mii per.	317,8	132,8	2881,8	112,8
Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn					
cherestea	mii m ³	0,2	135,1	1,9	123,8
ferestre, uși, rame, pervazuri și praguri	mii m ²	1,3	105,8	7,9	98,6
panouri pentru parchete	- " -	2,2	69,3	28,9	160,6
Fabricarea hîrtiei și cartonului					
hîrtii și cartoane ondulate	mil. m ²	0,2	42,4	3,1	49,1
cutii și lăzi din hîrtie sau cartoane ondulate	- " -	3,1	127,0	21,1	134,3
ambalaje din hîrtie sau carton neondulat	tone	167,1	102,7	1244,5	97,1
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative					
editarea de cărți, broșuri și imprimate similare	mii buc.	244,6	115,3	1245,9	75,2
servicii de tipărire a ziarelor și publicațiilor, care apar cel puțin de 4 ori pe săptămână	mil. ex.	2,2	88,7	21,8	91,7
caiete	mil. buc.	1,2	65,5	9,6	93,1
Industria chimică					
oxigen	mii m ³	66,2	68,5	517,3	61,0
dioxid de carbon	tone	220,1	93,7	1342,8	65,9
săpunuri	tone	18,9	67,5	265,8	98,0
preparate pentru spălat	- " -	18,7	68,9	73,9	54,4

	Unitatea de măsură	Septembrie 2008		Ianuarie-septembrie 2008	
		cantitatea	în % față de septembrie 2007	cantitatea	în % față de ianuarie-sep- tembrie 2007
Producția de articole din cauciuc și din material plastic					
tuburi și țevi	tone	123,5	76,7	1075,4	73,6
cutii, lăzi, stelaje și articole similare	- " -	26,8	206,0	321,1	138,3
ferestre, uși, vitralii și cadrele acestora	mii m ²	7,4	78,0	48,6	85,2
Producția altor produse din minerale nemetalifere					
oglinzi din sticlă	mii m ²	0,8	93,0	6,5	100,1
borcane de sterilizat	mil. borc. echiv. 0,5 l	9,4	284,8	70,0	75,0
sticle și flacoane din sticlă	mil. buc.	23,8	113,9	206,5	87,9
cărămizi din ceramică pentru construcții	mil. cără- mizi conv.	4,8	98,2	38,0	96,3
ipsos	mii tone	37,5	110,0	300,4	125,9
amestecuri uscate de ghips	- " -	43,1	112,0	316,1	129,5
elemente prefabricate pentru construcții din ciment, beton sau piatră artificială	mii m ³	6,4	92,7	50,2	82,9
Industria metalurgică					
piese turnate din fontă cenușie	tone	122,5	75,8	887,6	63,7
piese turnate din oțel	- " -	7,4	57,7	69,1	81,8
piese turnate din metale neferoase ușoare	- " -	0,5	75,5	5,4	94,0
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje					
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din metale feroase	tone	2,4	184,6	47,0	95,5
uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din aluminiu	- " -	11,6	41,9	142,2	95,5
Producția și distribuția de energie electrică și termică					
energie electrică	mil. kWh	43,9	106,5	718,6	101,3
energie termică	mii Gcal	53,7	156,2	1483,5	115,1

În ianuarie-septembrie 2008 **valoarea producției livrate** de către întreprinderile cu genul principal de activitate industrială a constituit 16100,4 mil. lei în prețuri curente (în ianuarie-septembrie 2007 – 14212,3 mil. lei), din care valoarea producției livrate pe piața externă a constituit 5509,3 mil. lei (34,2%). **Veniturile din vânzări**, realizate de către întreprinderile nominalizate în perioada de raport s-au cifrat la 20383,8 mil. lei (în ianuarie-septembrie 2007 – 17412,2 mil. lei).

Producția industrială, fabricată de către întreprinderile cu genul principal de activitate industrială, pe regiuni de dezvoltare

	Ianuarie-septembrie 2007		Ianuarie-septembrie 2008		
	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2006	în prețuri curente, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ponderea în total pe țară, %
Industrie – total	13577,0	100,6	16268,1	102,8	100,0
mun. Chișinău	7284,0	101,8	8640,3	102,7	53,1
Nord	3254,8	104,5	4147,6	104,8	25,5
Centru	2308,1	99,7	2498,6	94,9	15,3
Sud	384,4	77,7	594,9	115,9	3,7
UTA Găgăuzia	345,7	89,6	386,8	115,7	2,4

3.2. Agricultură

Producția agricolă globală în ianuarie-septembrie 2008 a însumat în prețuri curente 12016 mil. lei, constituind, conform estimărilor, 127,3% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului precedent. Majorarea producției agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 76,9%, totodată, producția animalieră s-a diminuat cu 20,4%.

Producția vegetală. Recolta anului curent în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹, se caracterizează prin majorarea considerabilă a producției vegetale. Astfel, recolta medie a porumbului pentru boabe s-a majorat de 3,9 ori, culturilor leguminoase pentru boabe – de 2,9 ori, orzului – de 2,8 ori, fructelor sîmburoase – de 2,4 ori, grîului și floarei soarelui – de 2,3 ori, soi – de 2,2 ori, legumelor – cu 93%, sfeclei de zahăr – cu 57%, fructelor sîmîntoase – cu 25%, strugurilor – cu 8%.

Roada medie la hectar a culturilor agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹, conform stării la 1 octombrie 2008, se prezintă prin următoarele date:

	Roadă medie la hectar, chintale	
	2008	în % față de 2007
Cereale și leguminoase boabe (cu excepția porumbului) – total	32,4	de 2,4 ori
din care:		
grîu de toamnă și primăvară	33,9	de 2,3 ori
orz de toamnă și primăvară	29,7	de 2,8 ori
leguminoase pentru boabe	18,3	de 2,9 ori
Porumb pentru boabe	24,7	de 3,9 ori
Floarea soarelui	18,8	de 2,3 ori
Sfeklă de zahăr	398,8	157,5
Legume de câmp	70,0	193,4
Fructe – total	45,2	122,2
din care:		
sîmîntoase	59,3	125,0
sîmburoase	30,3	de 2,4 ori
Struguri	30,5	107,8

E de remarcat că în anul 2008, față de anul precedent, ritmurile de recoltare a culturilor agricole sunt în descreștere, fapt generat de condițiile naturale din acest an.

Analiza roadei medii la un hectar a culturilor agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ în profil teritorial arată, că cei mai înalți indici la culturile cerealiere și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) au fost înregistrați în regiunea de dezvoltare Nord – 36,5 chintale și UTA Găgăuzia – 31,3 chintale. În restul regiunilor de dezvoltare roadă medie a culturilor cerealiere și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) variază de la 29,3 chintale pînă la 30,0 chintale.

Cea mai înaltă roadă la un hectar de fructe sîmîntoase, floarea soarelui și rapiță, față de nivelul mediu pe țară, a fost înregistrată în regiunea de dezvoltare Nord (respectiv cu 23%, cu 22% și cu 18%), de cartofi, sfeklă de zahăr și fructe sîmburoase – în regiunea de dezvoltare Centru (respectiv cu 41%, cu 16%, și cu 11%), de legume – în regiunea de dezvoltare Sud (cu 26%).

În unitățile agricole continuă lucrările de câmp pentru asigurarea recoltei anului viitor. La data de raport în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ suprafața totală a aratului de toamnă și aratului pentru semănatul culturilor de toamnă a constituit 230,3 mii ha sau cu 112,7 mii ha (cu 33%) mai puțin față de perioada corespunzătoare a anului precedent. S-au semănat culturi de toamnă 37 mii ha sau cu 116,8 mii ha (cu 76%) mai puțin față de data respectivă a anului trecut.

Producția animală. În ianuarie-septembrie 2008, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, în gospodăriile de toate categoriile producția (creșterea) vitelor și păsărilor s-a micșorat cu 25,9%, producția de lapte de toate tipurile – cu 11,1%, de ouă – cu 27,7%.

Producția animală pe principalele tipuri, conform estimărilor, se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie 2008		
	total	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ponderea, în % față de total
Producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) – total, mii tone	80,9	74,1	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	18,2	109,5	22,5
gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier)	62,7	67,7	77,5

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

	Ianuarie-septembrie 2008		
	total	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ponderea, în % față de total
Lapte – total, mii tone	427,7	88,9	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	13,0	84,3	3,0
gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier)	414,7	89,1	97,0
Ouă – total, mil. buc.	396,9	72,3	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	146,6	79,7	36,9
gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier)	250,3	69,1	63,1

În sectorul individual (gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier), în care se produce cea mai mare parte a producției animale (producția laptelui – 97,0%, creșterea vitelor și păsărilor – 77,5%, producția de ouă – 63,1%) s-a concentrat 94,1% de bovine din numărul total de animale (din care vaci – 96,7%), de porcine – 77,9%, de ovine și caprine – 96,5%.

Efectivul de animale pe principalele tipuri se prezintă astfel:

	La 1 octombrie 2008		Ponderea, în % față de total
	mii capete	în % față de 1 octombrie 2007	
Bovine – total	230,6	83,7	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	13,7	81,1	5,9
gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier)	216,9	83,8	94,1
din acestea, vaci – total	170,9	88,2	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	5,7	89,7	3,3
gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier)	165,2	88,1	96,7
Porcine – total	282,5	57,9	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	62,4	96,7	22,1
gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier)	220,1	52,0	77,9
Ovine și caprine – total	872,9	94,8	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	30,3	83,0	3,5
gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier)	842,6	95,2	96,5
Păsări (întreprinderile agricole)	3193,9	115,0	x

Conform stării la 1 octombrie 2008, față de data respectivă a anului 2007, în gospodăriile de toate categoriile a avut loc micșorarea efectivului de animale pe toate tipurile.

Mărirea volumului de creștere a vitelor și păsărilor s-a înregistrat în toate regiunile de dezvoltare, în afară de municipiul Chișinău, și a constituit în total pe țara 9,5%.

Vînzarea animalelor pentru sacrificare s-a majorat față de ianuarie-septembrie 2007 cu 25%. Volumul de vînzare a vitelor și păsărilor a crescut în regiunile de dezvoltare Nord – cu 1,4%, Centru – cu 29,7%, Sud – de 1,9 ori și municipiul Chișinău – cu 12,9%. Totodată, s-a înregistrat micșorarea vînzărilor în gospodăriile agricole ale UTA Găgăuzia cu 11,4%.

În întreprinderile agricole în ianuarie-septembrie 2008 față de perioada respectivă a anului 2007 s-a înrăutățit păstrarea efectivului de porcine, ovine și caprine. Nivelul mortalității porcinelor a constituit 8,2% (în ianuarie-septembrie 2007 – 7,9%), mai accentuat în gospodăriile agricole în regiunea de dezvoltare Centru – 10,5% (5,9%). Nivelul mortalității ovinelor și caprinelor a înregistrat 5,2% (în ianuarie-septembrie 2007 – 4,9%), mai accentuat în gospodăriile din regiunea de dezvoltare Nord – 6,7% (5,8%). Nivelul de mortalitate a bovinelor a scăzut și a constituit 2,7% (în ianuarie-septembrie 2007 – 3,4%).

În perioada de raport volumul producției de lapte de vacă s-a micșorat cu circa 16%, atît din cauza diminuării efectivului de vaci cu 13%, cît și scăderii productivității acestora cu 3%. Descreșterea producției de lapte s-a înregistrat în întreprinderile agricole din toate regiunile de dezvoltare: Nord – cu 9,3%, Centru – cu 18,0%, Sud – cu 24,2%, UTA Găgăuzia – cu 15,2% și municipiul Chișinău – cu 42,8%.

Micșorarea efectivului găinilor ouătoare în gospodăriile agricole a generat diminuarea volumului producției de ouă de găină cu 20,3%.

3.3. Investiții în capital fix

În ianuarie-septembrie 2008 volumul investițiilor în capital fix a constituit 9575,1 mil. lei, fiind în creștere cu 9,0% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului precedent.

Evoluția indicatorilor principali ai activității investiționale se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
Investiții în capital fix-- total	9575,1	109,0
din care, lucrări de construcții-montaj	5625,5	105,2

Lucrările de construcții-montaj în volumul total al investițiilor în ianuarie-septembrie 2008 au constituit 58,8%. Comparativ cu ianuarie-septembrie 2007 acest volum s-a majorat cu 5,2% (în prețuri comparabile).

Analiza structurii investițiilor în capital fix pe forme de proprietate demonstrează, că intensificarea activității investiționale a fost determinată, în temei, de întreprinderile din sectorul nestatal al economiei. Acestor agenți economici le revine 74,6% din volumul total al investițiilor în capital fix însumate, circa 70,0% din lucrările de construcții-montaj efectuate și 89,3% din casele de locuit date în folosință.

Structura investițiilor în capital fix pe forme de proprietate în ianuarie-septembrie 2008 se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-septembrie 2007	total
Investiții în capital fix – total	9575,1	109,0	100,0
din care, pe forme de proprietate:			
Publică	2431,1	86,6	25,4
Privată	3729,5	113,8	39,0
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	154,2	97,5	1,6
Străină	1467,7	163,2	15,3
A întreprinderilor mixte	1792,6	109,1	18,7

În perioada de raport, sursele principale de finanțare a activității investiționale rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și populației (53,0%) și investițiile străine (19,1%). Mijloacele bugetare au constituit 14,3% din volumul total al mijloacelor însumate.

Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare în ianuarie-septembrie 2008 se caracterizează prin următoarele date:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-septembrie 2007	total
Investiții în capital fix – total	9575,1	109,0	100,0
din care, finanțate din contul:			
bugetului de stat	1140,5	104,1	11,9
bugetelor unităților administrativ-teritoriale	232,6	93,8	2,4
mijloacelor proprii	5074,3	104,1	53,0
mijloacelor investitorilor străini	1824,5	126,2	19,1
altor surse	1303,2	116,2	13,6

În structura specifică a investițiilor în capital fix cota investițiilor pentru procurarea mașinilor, utilajului și mijloacelor de transport a constituit 36,0% din volumul total al investițiilor însumate sau cu 0,5 puncte procentuale mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. Totodată, cota investițiilor la construcția clădirilor de locuit, clădirilor (cu excepția celor de locuit) și edificiilor s-a micșorat respectiv cu 1,8 și 0,3 puncte procentuale față de perioada respectivă a anului precedent și a constituit respectiv 21,6% și 30,5% din volumul total al mijloacelor însumate.

Structura specifică a investițiilor în capital fix în ianuarie-septembrie 2008 se prezintă astfel:

	Realizări, mil. lei	În % față de total	Informativ: ianuarie-septembrie 2007 în % față de total
Investiții în capital fix – total	9575,1	100,0	100,0
din care:			
clădiri de locuit	2065,9	21,6	23,4
clădiri (exclusiv de locuit) și edificii	2924,0	30,5	30,8
utlaje și mașini	2903,3	30,3	29,1
mijloace de transport	541,8	5,7	6,4
alte	1140,1	11,9	10,3

Datele privind volumul investițiilor în capital fix și lucrărilor de construcții-montaj realizate în ianuarie-septembrie 2008, în profil teritorial, se prezintă după cum urmează:

	Investiții în capital fix		Lucrări de construcții-montaj	
	realizări, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007	realizări, mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007
Total	9575,1	109,0	5625,5	105,2
din care:				
mun. Chișinău	5072,4	111,3	3128,2	101,5
NORD	1559,9	112,7	678,9	107,0
mun. Bălți	533,0	124,3	241,7	99,8
Briceni	109,4	137,6	30,2	75,3
Dondușeni	33,4	115,9	19,6	117,5
Drochia	106,0	113,1	37,6	104,9
Edineț	116,6	104,5	46,9	de 2,8 ori
Fălești	67,1	99,4	30,9	90,0
Florești	134,2	113,5	69,6	135,3
Glodeni	43,5	90,5	24,7	131,7
Ocnita	55,4	93,4	26,6	64,9
Rîșcani	73,8	147,3	33,2	136,2
Sîngerei	80,3	103,1	40,5	90,8
Soroca	207,0	94,0	77,3	113,0
CENTRU	1419,4	91,5	848,7	93,6
Anenii Noi	157,2	111,9	69,1	195,6
Călărași	59,1	71,0	37,6	72,3
Criuleni	46,8	117,1	22,7	100,6
Dubăsari	103,0	144,6	83,2	166,8
Hîncești	110,9	48,0	52,1	27,5
Ialoveni	144,6	79,2	69,1	102,8
Nisporeni	51,0	41,9	47,2	40,7
Orhei	166,8	182,6	148,9	de 2,8 ori
Rezina	174,2	88,3	48,2	69,6
Strășeni	195,0	90,9	118,8	85,0
Șoldanești	21,8	55,0	12,6	43,4
Telenești	34,0	141,9	22,7	151,6
Ungheni	155,1	135,7	116,2	169,6
SUD	960,4	117,0	646,1	132,6
Basarabeasca	16,8	63,8	9,0	59,5
Cahul	479,0	de 2,2 ori	416,6	de 3,6 ori
Cantemir	58,7	120,8	21,9	83,7
Căușeni	107,1	120,1	32,9	81,4
Cimișlia	61,7	36,3	43,9	29,1
Leova	33,7	57,2	14,9	46,2
Ștefan Vodă	133,6	91,5	85,6	102,6
Taraclia	69,7	111,5	21,2	98,1
UTA GĂGĂUZIA	216,2	141,4	119,9	163,9

În perioada de raport din contul tuturor surselor de finanțare au fost date în folosință 3485 apartamente cu suprafața totală de 378,5 mii m², ceea ce reprezintă 108,0% față de nivelul ianuarie-septembrie 2007.

Construcția de locuințe a fost realizată, în principal, de agenții economici din sectorul nestatal, constituind 89,3% din volumul total al caselor de locuit date în folosință.

Darea în folosință a locuințelor pe forme de proprietate în ianuarie-septembrie 2008 se caracterizează prin următoarele date:

	Numărul apartamentelor construite, unități	Suprafața totală a apartamentelor date în folosință		
		mii m ²	În % față de:	
			ianuarie-septembrie 2007	total
S-au construit – total	3485	378,5	108,0	100,0
din care, pe forme de proprietate:				
Publică	675	40,6	de 7,2 ori	10,7
Privată	2752	330,2	108,0	87,2
din aceasta, beneficiari individuali	1559	219,9	98,8	58,1
Străină	10	0,9	4,5	0,2
A întreprinderilor mixte	48	6,8	36,0	1,8

Cel mai mare volum al construcțiilor de locuințe s-a realizat în municipiul Chișinău, unde au fost date în folosință 293,4 mii m² de suprafață totală a caselor de locuit, ceea ce a constituit 77,5% din volumul total al locuințelor date în folosință în total pe țară.

În ianuarie-septembrie 2008 au fost date în folosință: un spital cu 110 paturi, rețele de gaze naturale cu lungimea de 126,8 km, apeducte cu lungimea de 30,2 km, întreprinderi de comerț cu suprafața comercială de 40,6 mii m², întreprinderi de alimentație publică cu 478 locuri și altele.

Activitatea în antrepriză. În ianuarie-septembrie 2008 organizațiile în antrepriză au efectuat lucrări de construcții-montaj în valoare de 4066,1 mil. lei ceea ce reprezintă 91,2% (în prețuri comparabile) față de nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie 2007. Volumul principal de lucrări a fost realizat de către agenții economici cu forma de proprietate privată, care au executat lucrări în antrepriză în sumă de 3242,4 mil. lei (circa 80% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate) sau 88,6% față de perioada respectivă a anului precedent.

Evoluția și structura lucrărilor în antrepriză pe forme de proprietate ale organizațiilor-executante în ianuarie-septembrie 2008 se prezintă astfel:

	Numărul organizațiilor în antrepriză, unități	Realizări, mil. lei	În % față de:		Volumul lucrărilor în antrepriză executate în medie pe o organizație, mii lei
			ianuarie-septembrie 2007	total	
Total	891	4066,1	91,2	100,0	4563,6
din care, pe forme de proprietate:					
Publică	31	195,1	121,4	4,8	6293,3
Privată	786	3242,4	88,6	79,7	4125,2
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	51	321,4	114,4	7,9	6302,0
Străină	10	246,5	107,7	6,1	24649,9
A întreprinderilor mixte	13	60,7	47,3	1,5	4669,5

Datele privind structura lucrărilor în antrepriză executate în ianuarie-septembrie 2008 se prezintă după cum urmează:

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-septembrie 2007	total
Volumul lucrărilor în antrepriză executate – total	4066,1	91,2	100,0
din care:			
construcții noi, reconstrucții, extinderea întreprinderilor în funcțiune	3076,1	89,4	75,7
reparații capitale	691,8	89,5	17,0
reparații curente	298,3	120,9	7,3

În structura lucrărilor executate predomină efectuarea lucrărilor la construcții noi, realizate în volum de 3076,1 mil. lei, ponderea căroră în volumul total al lucrărilor executate a constituit 75,7%, reparațiilor capitale și curente le-au revenit 24,3% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Circa 77% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj au fost executate de organizațiile în antrepriză din municipiul Chișinău.

3.4. Transporturi

În ianuarie-septembrie 2008 întreprinderile de transport feroviar, auto¹, fluvial și aerian au transportat mărfuri în volum de 12988,9 mii tone, nivel superior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul 2007 cu 5,7%. Majorarea a fost determinată de sporirea volumelor de mărfuri transportate cu mijloacele de transport auto (+6,5%) și feroviar (+5,5%), în timp ce în transportul fluvial și aerian s-au înregistrat diminuări respectiv, cu 6,6% și 14,9%.

Tendențe similare s-au marcat și la parcursul mărfurilor, care a crescut cu 8,4% în raport cu ianuarie-septembrie 2007 pe seama sporirii acestuia în transportul auto (+15,1%) și feroviar (+4,8%).

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor în ianuarie-septembrie 2008, se prezintă după cum urmează:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de ianuarie-septembrie 2007	mil. tone-km	în % față de ianuarie-septembrie 2007
Total pe întreprinderi de transport	12988,9	105,7	3798,8	108,4
din care:				
feroviar	9119,5	105,5	2393,5	104,8
auto ¹	3745,0	106,5	1403,9	115,1
fluvial	123,8	93,4	0,5	99,9
aerian	0,6	85,1	0,9	95,3

În ianuarie-septembrie 2008 întreprinderile de transport auto¹ au transportat 3745,0 mii tone de mărfuri, sau cu 229,4 mii tone (+6,5%) mai mult, comparativ cu perioada similară din anul 2007. Ponderea cea mai considerabilă în volumul total de mărfuri transportate revine întreprinderilor din municipiul Chișinău (61%).

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor cu transportul auto, pe regiuni de dezvoltare, în ianuarie-septembrie 2008, se prezintă astfel:

	Mărfuri transportate		Parcursul mărfurilor	
	mii tone	în % față de ianuarie-septembrie 2007	mil. tone-km	în % față de ianuarie-septembrie 2007
Total pe întreprinderi de transport auto¹	3745,0	106,5	1403,9	115,1
din care, pe regiuni de dezvoltare:				
mun. Chișinău	2283,6	107,5	904,3	114,6
Nord	539,8	129,1	160,9	125,3
Centru	789,5	93,4	217,6	108,3
Sud	102,8	100,6	97,4	120,7
UTA Găgăuzia	29,3	114,9	23,7	113,6

În structura mărfurilor încărcate în vagoane la stațiile de cale ferată din țară, în ianuarie-septembrie 2008, ponderi mai mari s-au înregistrat la următoarele grupe de mărfuri: ciment și materiale de construcție (52,9%), metale feroase și fier vechi (21,5%), cereale și produse de panificație (7,1%).

În transportul feroviar s-a diminuat durata medie de staționare în stațiile tehnice a vagoanelor de marfă în tranzit, de la 23,14 ore în ianuarie-septembrie 2007 la 21,35 ore în ianuarie-septembrie 2008, durata medie de rotație a vagoanelor de marfă respectiv – de la 4,56 zile la 4,21 zile, iar durata medie de staționare a vagoanelor de marfă la operațiile de încărcare-descărcare a crescut respectiv – de la 29,22 ore la 29,54 ore.

Transportarea gazului prin conducte magistrale

	Ianuarie-septembrie 2008		Informativ: ianuarie-septembrie 2007 în % față de ianuarie-septembrie 2006
	mil. m ³	în % față de ianuarie-septembrie 2007	
Total	19265,6	104,7	105,8
din care, în tranzit	18447,4	104,9	107,0

În ianuarie-septembrie 2008, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2007 s-a majorat numărul de pasageri transportați cu transportul public (+4,1%). Creșterea s-a realizat pe seama majorării numărului de pasageri transportați cu autobuze și microbuze (+8,8%), troleibuze (+1,0%), taximetre (+48,1%), transportul feroviar (+2,4%) și aerian (+16,2%).

¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

Numărul pasagerilor transportați și parcursul pasagerilor, pe moduri de transport public, în ianuarie-septembrie 2008, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de ianuarie-septembrie 2007	mil. pasageri-km	în % față de ianuarie-septembrie 2007
Total	242623,3	104,1	3391,8	108,9
din care cu:				
transportul feroviar	4275,4	102,4	362,5	104,0
autobuze și microbuze	82559,3	108,8	1993,1	108,5
transportul fluvial	82,7	88,6	0,2	88,6
transportul aerian	374,5	116,2	506,6	118,7
taximetre	3520,3	148,1	68,1	148,1
troleibuze	151811,1	101,0	461,3	101,0

În ianuarie-septembrie 2008 cu autobuze și microbuze au fost transportați 82,6 mil. pasageri, cu 8,8% mai mult decât în aceeași perioadă din anul 2007. Din numărul total de pasageri transportați cu autobuze și microbuze 60,4% au fost transportați de agenții economici din municipiul Chișinău.

Numărul pasagerilor transportați și parcursul pasagerilor cu autobuze și microbuze, pe regiuni de dezvoltare, în ianuarie-septembrie 2008, se prezintă astfel:

	Pasageri transportați		Parcursul pasagerilor	
	mii pasageri	în % față de ianuarie-septembrie 2007	mil. pasageri-km	în % față de ianuarie-septembrie 2007
Total	82559,3	108,8	1993,1	108,5
din care, pe regiuni de dezvoltare:				
mun. Chișinău	49841,5	111,9	1099,6	108,2
Nord	16707,1	100,8	414,0	106,4
Centru	9574,7	101,2	326,0	107,8
Sud	5753,2	123,9	131,7	121,1
UTA Găgăuzia	682,8	107,9	21,8	112,1

3.5. Comunicații

Servicii de comunicații. În ianuarie-septembrie 2008, comparativ cu perioada similară din anul 2007, s-a redus numărul de convorbiri telefonice interurbane (-15,4%) și internaționale (-3,4%) prin rețeaua telefonică fixă.

În perioada de referință a sporit numărul de expedieri a coletelor poștale (+25,3%), corespondenței poștale (+3,6%) și telegramelor (+2,1%). Totodată, s-a diminuat numărul de ziare și reviste distribuite prin poștă (abonamente și vânzare cu bucată) cu 7,9%, mandate poștale și telegrafice – cu 10,5%. Numărul mandatelor de pensii, subvenții și indemnizații distribuite prin oficiile poștale s-a menținut la nivelul înregistrat în ianuarie-septembrie 2007.

Volumul serviciilor pe tipuri de comunicații se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2008		Informativ: ianuarie-septembrie 2007 în % față de ianuarie-septembrie 2006
	mii unități	în % față de ianuarie-septembrie 2007	
Expedieri poștale (trafic de ieșire):			
ziare și reviste (abonamente și vânzare cu bucată)	19911,1	92,1	102,7
corespondență	29644,3	103,6	100,1
colete	22,0	125,3	97,4
mandate poștale și telegrafice	88,5	89,5	89,7
Telegrama expediate	63,2	102,1	92,4
Mandate pensii, subvenții și indemnizații plătite	5982,0	100,0	99,5
Convorbiri telefonice prin rețeaua telefonică fixă:			
interurbane (naționale)	224378,0	84,6	96,7
internaționale	35924,0	96,6	137,7
Conectări telefonice prin rețeaua telefonică fixă, mii ore:			
interurbane (naționale)	8068,7	93,0	108,9
internaționale	1923,9	104,4	145,0
locale	36532,6	94,7	104,4

Mijloace de telefonie fixă. La 30 septembrie 2008 numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică a fost de 1077,0 mii unități, din care 970,8 mii unități la domiciliu (respectiv, cu 20,1 mii și 18,0 mii unități mai mult decât la 31 decembrie 2007).

Numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică se prezintă după cum urmează:

	Existent la 30.09.2008	În % față de 30.09.2007	Informativ: 30.09.2007 în % față de 30.09.2006
Posturi telefonice principale în rețeaua publică – total, mii unități	1077,0	104,5	107,4
din care:			
rețeaua urbană	589,0	102,3	103,4
rețeaua rurală	488,0	107,2	113,0
Posturi telefonice principale la domiciliu în rețeaua publică – total, mii unități	970,8	104,6	107,9
din care:			
rețeaua urbană	499,1	102,1	103,3
rețeaua rurală	471,7	107,3	113,6

3.6. Turism

3.6.1. FRECVENTAREA STRUCTURILOR DE CAZARE TURISTICĂ COLECTIVĂ

În ianuarie-iunie 2008 capacitatea de cazare turistică în funcțiune a structurilor de cazare turistică colective a constituit 1706,4 mii locuri-zile, majorându-se cu 0,3% în raport cu perioada corespunzătoare din anul 2007. În totalul capacității de cazare turistică în funcțiune, hotelurile și motelurile dețineau o pondere de 29,4%, taberele de vacanță pentru elevi – 20,6%, structurile de întremare – 20,0%, vilele turistice, satele de vacanță și alte structuri de odihnă – 17,6%, căminele pentru vizitatori – 6,3%, pensiunile turistice și agroturistice – 6,1%.

Structurile de cazare turistică colective în ianuarie-iunie 2008 au fost frecventate de 126,7 mii turiști, cu 5,1% mai puțin față de aceeași perioadă din anul 2007.

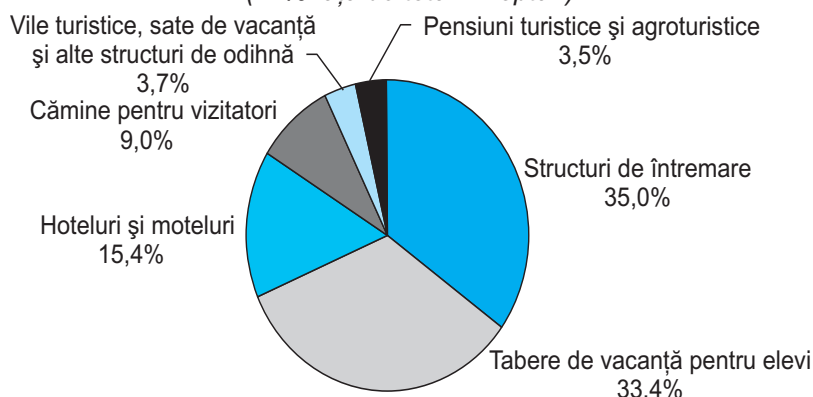
Numărul de turiști sosiți în structurile de cazare turistică colective se prezintă astfel:

	Ianuarie-iunie 2008		Ianuarie-iunie 2008 în % față de ianuarie-iunie 2007	
	turiști	din care, nerezidenți	turiști	din care, nerezidenți
Total	126707	34972	94,9	105,7
din care:				
Hoteluri și moteluri	54726	30820	102,1	101,0
Pensiuni turistice și agroturistice	5278	2219	137,5	134,2
Cămine pentru vizitatori	10341	1378	55,8	de 2,2 ori
Structuri de întremare	16716	197	107,0	de 2,1 ori
Tabere de vacanță pentru elevi	26649	28	114,6	36,4
Vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă	12997	330	69,5	de 2,3 ori

Ponderi mai însemnate în numărul total al turiștilor străini cazați în structurile de cazare colective le-a revenit turiștilor sosiți din România (22,2%), Ucraina (10,9%), Federația Rusă (10,6%), Turcia (7,1%), Italia (6,6%), Germania (5,2%) și S.U.A. (4,7%).

Numărul de înnopțări ale turiștilor în structurile de cazare turistică colective în ianuarie-iunie 2008 a fost de 708,2 mii și s-a majorat față de perioada similară din anul 2007 cu 21,8 mii (+3,2%).

*Înnopțări în structurile de cazare turistică colective în ianuarie-iunie 2008
(în % față de total înnopțări)*

În ianuarie-iunie 2008 indicele total de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune a constituit 41,5%, la structuri de întremare – 72,5%, la tabere de vacanță pentru elevi – 67,2%, la cămine pentru vizitatori – 59,2%, la pensiuni turistice și agroturistice – 23,9 %, la hoteluri și moteluri – 21,6% și la vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă – 8,7%.

Durata medie a șederii pe total structuri de cazare colective în ianuarie-iunie 2008 a fost de 6,6 zile, la structuri de întremare – 15,8 zile, tabere de vacanță pentru elevi – 9,9 zile, cămine pentru vizitatori – 7,2 zile, pensiuni turistice și agroturistice – 5,7 zile, hoteluri și moteluri – 3,1 zile, vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă – 3,0 zile.

3.6.2. TURISMUL ORGANIZAT DE AGENȚIILE DE TURISM ȘI TUROPERATORI

În ianuarie-iunie 2008 agențiile de turism și turoperatorii au acordat servicii turistice la 55,8 mii turiști și excursioniști, cu 1,8% mai mult decât în perioada similară din anul 2007.

Numărul de turiști și excursioniști străini care au vizitat Republica Moldova și au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și turoperatorilor, în ianuarie-iunie 2008, s-a cifrat la 2,8 mii, din care 61,7% au sosit în scopuri de odihnă, recreere și agrement, 33,7% – de afaceri și profesionale și 4,5% – de tratament.

Numărul de turiști și excursioniști care au plecat în străinătate, prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor, în ianuarie-iunie 2008, a totalizat 30,3 mii, cu 1,5% mai mult comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2007. Majoritatea cetățenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, recreere și agrement (96,0%).

Numărul de turiști și turiști-zile, după scopul vizitelor, se prezintă după cum urmează:

	Ianuarie-iunie 2008		Ianuarie-iunie 2008 în % față de ianuarie-iunie 2007	
	turiști	turiști-zile	turiști ¹	turiști-zile
Total	55761	394549	101,8	101,9
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în Republica Moldova) – total	2786	9088	69,7	76,8
din care, în scopuri:				
de odihnă, recreere și agrement	1719	3544	76,1	62,1
de afaceri și profesionale	940	3567	58,0	85,8
de tratament	125	1959	106,8	99,6
alte scopuri	2	18	x	x
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate) – total	30287	213857	101,5	108,2
din care, în scopuri:				
de odihnă, recreere și agrement	29083	201886	115,6	116,7
de afaceri și profesionale	587	3879	25,0	50,8
de tratament	594	8045	88,7	83,2
alte scopuri	23	47	1,4	0,6
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic)	22688	171604	108,4	96,6

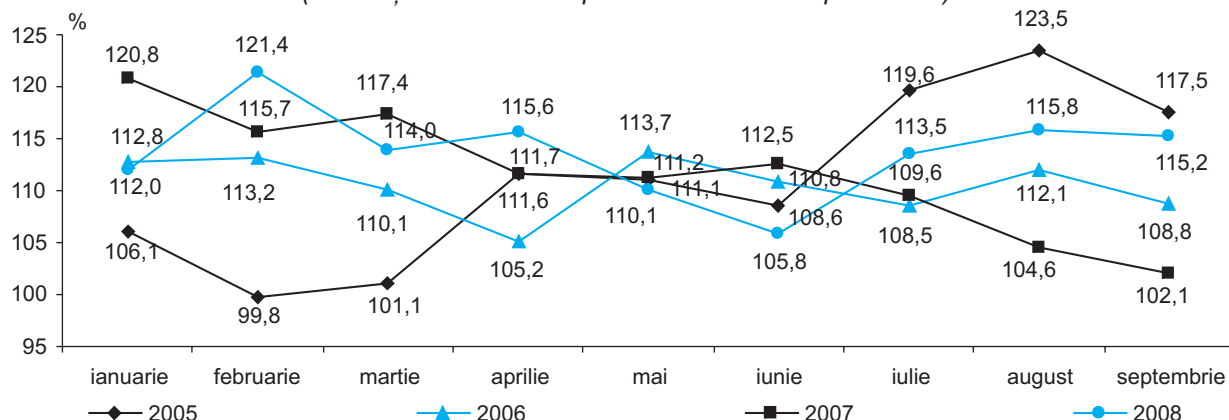
Numărul turiștilor străini care au vizitat Republica Moldova și turiștilor moldoveni care au plecat în străinătate, prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor, în ianuarie-iunie 2008, structurat pe țări, se prezintă astfel:

	Turiști ¹ străini sosiți în țară		Turiști ¹ moldoveni plecați în străinătate	
	total	în % față de total	total	în % față de total
Total	2786	100,0	30287	100,0
din care:				
Federația Rusă	432	15,5	597	2,0
Ucraina	414	14,9	4658	15,4
România	335	12,0	4155	13,7
Turcia	295	10,6	12974	42,8
Germania	185	6,7	33	0,1
Italia	168	6,0	80	0,3
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	166	6,0	15	0,0
S.U.A.	91	3,3	19	0,0
Austria	74	2,7	168	0,6
Franța	68	2,4	448	1,5
Japonia	57	2,0	15	0,0
Olanda	54	1,9	78	0,3
Grecia	34	1,2	350	1,2
Israel	30	1,1	107	0,4
Bulgaria	25	0,9	4209	13,9
Spania	23	0,8	32	0,1
Ungaria	6	0,2	133	0,4
Republica Cehă	9	0,3	331	1,1
Egipt	–	–	951	3,1
Alte țări	320	11,5	934	3,1

3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației

Vînzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale în luna septembrie 2008 au însumat 1943,0 mil. lei, marcînd, în termeni reali, o scădere de 4,0% față de luna precedentă și o creștere de 15,2% comparativ cu luna septembrie 2007.

Evoluția lunară a indicilor volumului vînzărilor de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale (în % față de luna corespunzătoare din anul precedent)

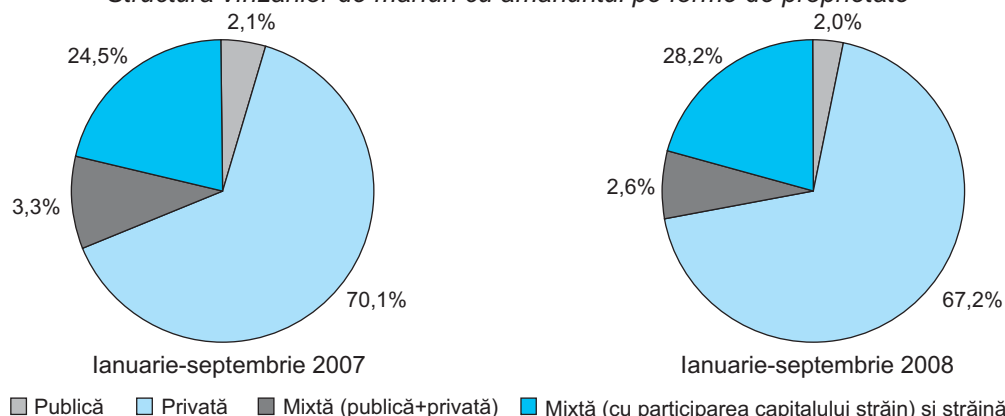
În ianuarie-septembrie 2008 prin unitățile comerciale au fost vîndute mărfuri cu amănuntul, în valoare de 15375,6 mil. lei, volum superior, în condiții comparabile de prețuri, celui înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2007 cu 13,4%. Sporirea volumului de vînzări a fost determinată de majorarea vînzărilor de mărfuri nealimentare (+17,3%), cărora le revine 67,1% din totalul vînzărilor cu amănuntul.

Vînzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale

	Ianuarie-septembrie 2008		Structura, %		Informativ: ianuarie-septembrie 2007 în % față de ianuarie-septembrie 2006 ¹
	mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007 ¹	ianuarie-septembrie		
			2007	2008	
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total	15375,6	113,4	100,0	100,0	110,7
din care:					
produse alimentare	5059,3	109,3	32,7	32,9	115,6
mărfuri nealimentare	10316,3	117,3	67,3	67,1	108,0

Agenții economici cu formă de proprietate privată în ianuarie-septembrie 2008 au comercializat mărfuri cu amănuntul în sumă de 10329,4 mil. lei (67,2% din totalul vînzărilor realizate de unitățile comerciale), sau cu 9,5% mai mult decît în aceeași perioadă din anul 2007. Creșteri ale volumelor de vînzări s-au înregistrat, de asemenea, la unitățile comerciale cu forma de proprietate mixtă (cu participarea capitalului străin) și străină, publică respectiv cu 27,9% și cu 5,5%. Totodată, s-au diminuat vînzările cu amănuntul la unitățile comerciale cu forma de proprietate mixtă (publică+privată) cu 11,0%. Această situație a condus la modificarea ponderii sectoarelor în totalul vînzărilor cu amănuntul, care este prezentată în următoarea diagramă:

Structura vînzărilor de mărfuri cu amănuntul pe forme de proprietate

Stocurile de mărfuri existente la unitățile comerciale la 1 octombrie 2008 au totalizat 4510,8 mil. lei, în creștere cu 22,5% față de 1 octombrie 2007.

¹ În prețuri comparabile

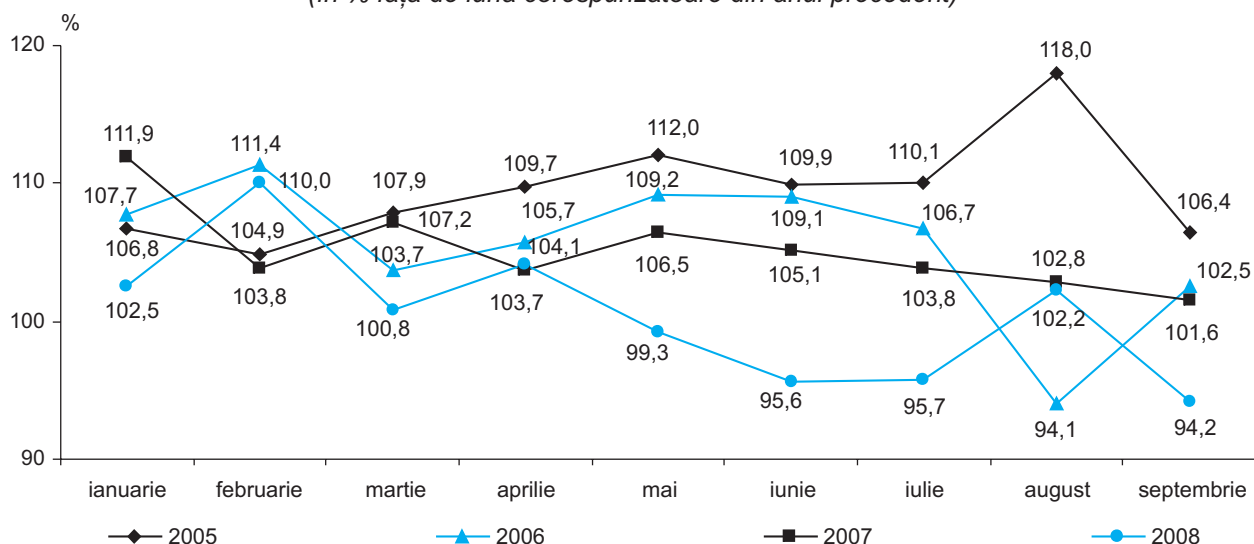
Evoluția vânzărilor de mărfuri cu amănuntul pe regiuni de dezvoltare

	ianuarie-septembrie 2008		
	mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007 ¹	structura, %
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total	15375,6	113,4	100,0
din care, pe regiuni de dezvoltare:			
mun. Chișinău	8493,6	111,0	55,2
NORD	3204,3	117,4	20,8
inclusiv:			
mun. Bălți	1318,2	110,1	8,6
Edineț	261,7	133,7	1,7
Drochia	255,3	113,2	1,7
CENTRU	2160,8	111,7	14,1
inclusiv:			
Ungheni	320,4	118,3	2,1
Orhei	301,6	112,3	2,0
SUD	1030,0	121,4	6,7
inclusiv:			
Cahul	327,2	121,3	2,1
Caușeni	197,2	120,1	1,3
UTA GĂGĂUZIA	486,9	121,9	3,2

Ponderi semnificative în totalul valoric al vânzărilor cu amănuntul revin municipiilor Chișinău – 55,2% și Bălți – 8,6%, UTA Gagauzia – 3,2%, raioanelor: Cahul și Ungheni – câte 2,1%, Orhei – 2,0%, Edineț și Drochia – câte 1,7%.

Valoarea serviciilor cu plată prestate populației de către unitățile oficial înregistrate în luna septembrie 2008 a constituit 969,9 mil. lei, fiind mai mică, în termeni reali, cu 3,4% față de luna precedentă și cu 5,8% comparativ cu luna septembrie 2007.

Evoluția lunară a indicilor volumului serviciilor cu plată prestate populației de către unitățile oficial înregistrate (în % față de luna corespunzătoare din anul precedent)

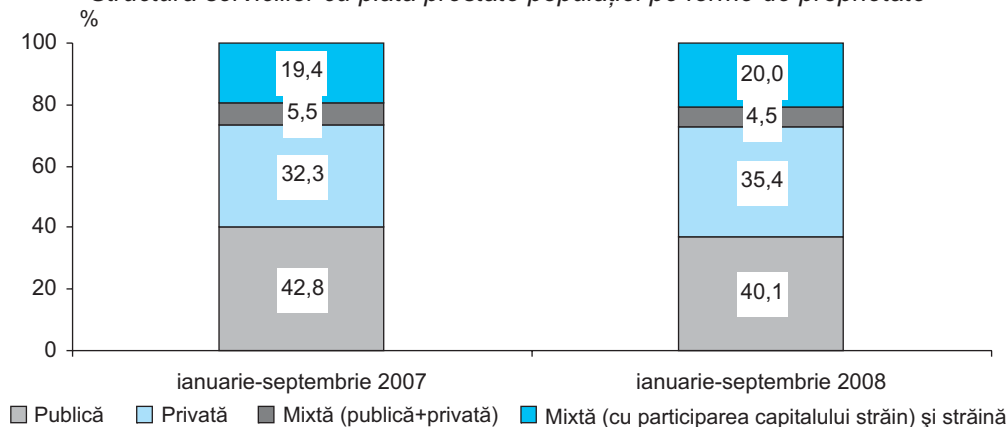

În ianuarie-septembrie 2008 unitățile oficial înregistrate au acordat populației servicii cu plată în sumă de 8205,4 mil. lei, rezultând în condiții comparabile de prețuri o creștere de 0,6%, comparativ cu perioada similară din anul 2007.

Sporirea **volumului de servicii cu plată prestate populației** s-a realizat pe seama activității desfășurate de agenții economici din sectoarele: privat (+10,2%), mixt (cu participarea capitalului străin) și străin (+3,4%). Totodată, s-a diminuat volumul serviciilor prestate de agenții economici cu forma de proprietate mixtă (publică+privată) – cu 17,3% și publică – cu 5,7%.

¹ În prețuri comparabile

Structura serviciilor cu plată prestate populației pe forme de proprietate

Evoluția serviciilor cu plată prestate populației pe regiuni de dezvoltare

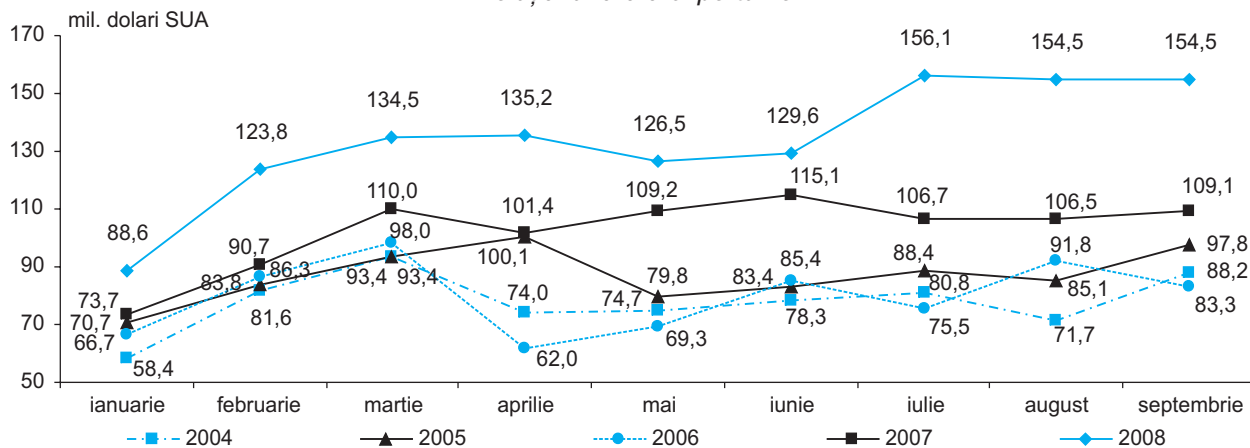
	ianuarie-septembrie 2008		
	mil. lei	în % față de ianuarie-septembrie 2007 ¹	structura, %
Valoarea serviciilor cu plată prestate populației – total	8205,4	100,6	100,0
din care, pe regiuni de dezvoltare:			
mun. Chișinău	4712,0	95,6	57,4
NORD	1436,8	115,0	17,5
inclusiv:			
mun. Bălți	574,8	124,0	7,0
Soroca	114,4	115,0	1,4
CENTRU	1041,3	103,1	12,7
inclusiv:			
Orhei	140,0	99,8	1,7
Ungheni	124,0	105,6	1,5
Anenii Noi	115,4	106,0	1,4
SUD	549,8	107,4	6,7
inclusiv:			
Cahul	178,5	114,3	2,2
Caușeni	88,1	100,8	1,1
UTA GAGAUIA	254,0	108,4	3,1

Ponderi semnificative în totalul valoric al serviciilor cu plată prestate populației dețin municipiile Chișinău și Bălți respectiv 57,4% și 7,0%, UTA Găgăuzia – 3,1%, raioanele: Cahul – 2,2%, Orhei – 1,7%, Ungheni – 1,5% și Anenii Noi – 1,4%.

3.8. Comerț exterior

O particularitate caracteristică activității de comerț exterior în luna septembrie 2008 a fost faptul, că pe fondul menținerii exporturilor la nivelul lunii august 2008, s-a remarcat și o diminuare a importurilor (-3,6%), ceea ce a contribuit la reducerea deficitului balanței comerciale în această perioadă cu 5,5%.

Evoluția lunară a exporturilor

¹ În prețuri comparabile

Exporturile de mărfuri în luna septembrie 2008 s-au cifrat la 154,5 mil. dolari SUA, fiind la nivelul lunii precedente și superioare celor înregistrate în luna septembrie 2007 cu 41,5%.

Evoluția diversă a exporturilor și importurilor în luna septembrie 2008 nu a schimbat radical tendința de dezvoltare a comerțului exterior.

	Ianuarie-septembrie 2008		Structura, %		Gradul de influență a grupe- lor de țări la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor și importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie- septembrie 2007	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2007	2008	2007	2008
Export – total	1203,3	130,4	100,0	100,0	28,4	30,4
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	623,9	135,1	50,1	51,9	14,7	17,6
țările CSI	465,9	123,0	41,0	38,7	10,5	9,4
alte țări	113,5	138,6	8,9	9,4	3,2	3,4
Import – total	3672,0	145,1	100,0	100,0	37,3	45,1
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	1621,3	141,3	45,4	44,2	17,6	18,7
țările CSI	1274,3	137,8	36,5	34,7	12,0	13,8
alte țări	776,4	de 1,7 ori	18,1	21,1	7,7	12,6
Deficitul balanței comerciale – total	2468,7	153,6	100,0	100,0	x	x
din care:						
țările Uniunii Europene (UE-27)	997,4	145,5	42,6	40,4	x	x
țările CSI	808,4	148,1	34,0	32,7	x	x
alte țări	662,9	de 1,8 ori	23,4	26,9	x	x

În ianuarie-septembrie 2008 **exporturile** au totalizat 1203,3 mil. dolari SUA, volum superior celui înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2007 cu 30,4%.

Exporturile de mărfuri destinate **țărilor Uniunii Europene** (UE-27) au însumat 623,9 mil. dolari SUA (+35,1% față de ianuarie-septembrie 2007), deținând o cotă de 51,9% în total exporturi (50,1% în ianuarie-septembrie 2007).

Țările CSI au fost prezente în **exporturile** Moldovei cu o pondere de 38,7% (ianuarie-septembrie 2007 – 41,0%), ce corespunde unei valori de 465,9 mil. dolari SUA. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au majorat cu 23,0%, comparativ cu ianuarie-septembrie 2007.

Primele 15 țări-partenere în derularea exporturilor, care dețineau 89,5% din volumul total, au fost:

	Ianuarie-septembrie 2008		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie- septembrie 2007	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2007	2008	2007	2008
Export – total	1203,3	130,4	100,0	100,0	28,4	30,4
din care:						
România	259,0	de 1,8 ori	15,4	21,5	5,2	12,7
Federația Rusă	238,6	149,7	17,3	19,8	2,4	8,6
Italia	128,7	129,3	10,8	10,7	2,1	3,2
Ucraina	105,5	89,8	12,7	8,8	4,2	-1,3
Belarus	69,7	121,2	6,2	5,8	1,3	1,3
Germania	52,9	91,1	6,3	4,4	3,5	-0,6
Polonia	44,2	142,6	3,4	3,7	1,4	1,4
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	37,0	140,8	2,9	3,1	1,0	1,2
Kazahstan	32,6	107,4	3,3	2,7	2,1	0,2
Turcia	24,9	102,6	2,6	2,1	0,3	0,1
Elveția	24,4	120,2	2,2	2,0	1,9	0,4
Bulgaria	19,1	99,6	2,1	1,6	1,1	0,0
Franța	15,6	111,3	1,5	1,3	0,0	0,2
Statele Unite ale Americii	12,1	110,6	1,2	1,0	0,0	0,1
Ungaria	11,9	de 2,7 ori	0,5	1,0	-0,4	0,8

Analiza evoluției exporturilor pe țări relevă, că majorarea livrărilor către România (de 1,8 ori), Federația Rusă (+49,7%), Italia (+29,3%), Polonia (+42,6%), Belarus (+21,2%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (+40,8%), Ungaria (de 2,7 ori), Elveția (+20,2%), Kazahstan (+7,4%), Franța (+11,3%) etc., a contribuit la creșterea pe total exporturi respectiv cu 12,7%, 8,6%, 3,2%, 1,4%, 1,3%, 1,2%, 0,8%, 0,4%, 0,2%, 0,2%.

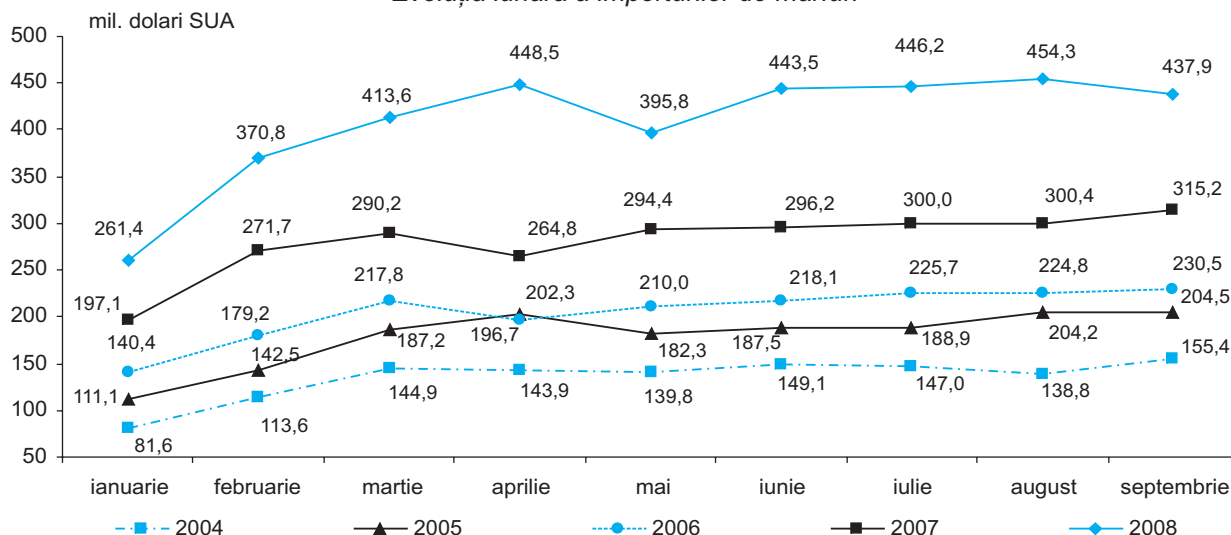
Unsprezece grupe de mărfuri care dețineau 89,1% din total exporturi se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2008		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2007	2008	2007	2008
Export – total	1203,3	130,4	100,0	100,0	28,4	30,4
din care:						
Materiale textile și articole din aceste materiale	241,0	121,4	21,5	20,0	4,9	4,6
din care:						
țările Uniunii Europene	191,9	120,3	17,3	15,9	4,2	3,5
țările CSI	27,0	145,3	2,0	2,2	0,9	0,9
Produse alimentare, băuturi și tutun	236,2	133,6	19,2	19,6	-2,8	6,4
din care:						
țările Uniunii Europene	52,0	118,1	4,8	4,3	-0,5	0,9
țările CSI	164,5	136,5	13,1	13,7	-3,1	4,8
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	130,7	de 2,2 ori	6,4	10,9	2,8	7,8
din care:						
țările Uniunii Europene	86,5	de 4,0 ori	2,3	7,2	1,2	7,0
țările CSI	35,1	113,9	3,3	2,9	1,1	0,5
Produse vegetale	125,9	112,2	12,2	10,5	3,9	1,5
din care:						
țările Uniunii Europene	53,1	125,4	4,6	4,4	0,4	1,2
țările CSI	40,2	89,5	4,9	3,3	2,2	-0,5
Metale comune și articole din metale comune	99,8	128,8	8,4	8,3	4,9	2,4
din care:						
țările Uniunii Europene	55,7	124,0	4,9	4,6	2,7	1,2
țările CSI	31,9	101,7	3,4	2,7	2,0	0,1
Produse minerale	58,7	139,7	4,6	4,9	2,9	1,8
din care:						
țările Uniunii Europene	18,4	128,1	1,6	1,5	1,0	0,4
țările CSI	40,2	145,9	3,0	3,3	1,9	1,4
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	42,7	117,9	3,9	3,5	2,0	0,7
din care:						
țările Uniunii Europene	24,7	132,1	2,0	2,1	1,4	0,7
țările CSI	16,2	96,7	1,8	1,3	0,5	-0,1
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	42,0	109,5	4,2	3,5	2,3	0,4
din care:						
țările Uniunii Europene	20,3	102,1	2,2	1,7	1,0	0,0
țările CSI	20,2	128,8	1,7	1,7	1,3	0,5
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea	39,2	126,6	3,4	3,3	1,0	0,9
din care:						
țările Uniunii Europene	37,1	122,9	3,3	3,1	1,0	0,7
țările CSI	1,6	de 2,3 ori	0,1	0,1	0,0	0,1
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	29,3	123,6	2,6	2,4	1,7	0,6
din care:						
țările Uniunii Europene	7,7	98,1	0,9	0,6	0,1	0,0
țările CSI	20,9	134,5	1,7	1,7	1,6	0,6
Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea	26,4	129,0	2,2	2,2	0,5	0,6
din care:						
țările Uniunii Europene	23,9	136,0	1,9	2,0	0,3	0,7
țările CSI	0,2	22,3	0,1	0,0	0,1	-0,1

Pe grupe de mărfuri creșteri substanțiale s-au marcat la exporturile de mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de produs sunetul și imaginile (de 2,2 ori), produse alimentare, băuturi și tutun (+33,6%), materiale textile și articole din aceste materiale (+21,4%), metale comune și articole din metale comune (+28,8%), produse minerale (+39,7%), produse vegetale (+12,2%), încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea (+26,6%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (+17,9%), materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (+23,6%), piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea (+29,0%), care au influențat la creșterea pe total exporturi respectiv cu 7,8%, 6,4%, 4,6%, 2,4%, 1,8%, 1,5%, 0,9%, 0,7%, 0,6%, 0,6%.

În luna septembrie 2008 **importurile de mărfuri** au însumat 437,9 mil. dolari SUA, cu 3,6% mai puțin față de luna anterioară și cu 38,9% mai mult, comparativ cu luna septembrie 2007.

Evoluția lunară a importurilor de mărfuri

În ianuarie-septembrie 2008 **importurile** au totalizat 3672,0 mil. dolari SUA, volum superior celui înregistrat în aceeași perioadă din anul 2007 cu 45,1%.

Importurile din **țările Uniunii Europene (UE-27)** au marcat 1621,3 mil. dolari SUA (cu 41,3% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2007), reprezentând 44,2% în total importuri (45,4% în ianuarie-septembrie 2007).

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI** au avut o valoare de 1274,3 mil. dolari SUA (cu 37,8% mai mare față de ianuarie-septembrie 2007), care echivalează cu 34,7% în total importuri (36,5% în ianuarie-septembrie 2007).

Primele 19 țări-partenere în derularea importurilor, care dețineau 88,6% din volumul total, au fost:

	Ianuarie-septembrie 2008		Ponderea, %		Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2007	2008	2007	2008
Import – total	3672,0	145,1	100,0	100,0	37,3	45,1
din care:						
Ucraina	640,8	131,8	19,2	17,5	6,3	6,1
România	475,7	159,4	11,8	13,0	3,1	7,0
Federația Rusă	447,0	135,1	13,1	12,2	3,1	4,6
Germania	279,9	126,5	8,7	7,6	4,9	2,3
Italia	229,4	123,5	7,3	6,2	2,6	1,7
China	226,7	de 1,7 ori	5,2	6,2	2,9	3,8
Turcia	175,5	151,6	4,6	4,8	2,0	2,4
Belarus	157,6	de 1,7 ori	3,6	4,3	2,0	2,6
Polonia	91,5	151,4	2,4	2,5	0,5	1,2
Franța	82,8	139,4	2,3	2,3	0,9	0,9
Statele Unite ale Americii	75,9	de 2,5 ori	1,2	2,1	0,2	1,8
Japonia	64,6	de 2,2 ori	1,2	1,8	0,7	1,4
Austria	56,5	de 2,5 ori	0,9	1,5	0,3	1,3
Ungaria	52,5	151,2	1,4	1,4	0,6	0,7
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	48,0	de 1,7 ori	1,1	1,3	0,3	0,8
Republica Cehă	43,7	148,6	1,2	1,2	0,5	0,6
Olanda	37,5	146,6	1,0	1,0	0,7	0,5
Bulgaria	33,8	86,4	1,5	0,9	0,9	-0,2
Suedia	30,7	de 1,8 ori	0,7	0,8	0,4	0,5

Analiza evoluției importurilor pe țări relevă, că majorarea livrărilor din România (+59,4%), Ucraina (+31,8%), Federația Rusă (+35,1%), China (de 1,7 ori), Belarus (de 1,7 ori), Turcia (+51,6%), Germania (+26,5%), Statele Unite ale Americii (de 2,5 ori), Italia (+23,5%), Japonia (de 2,2 ori), Austria (de 2,5 ori), Polonia (+51,4%), Franța (+39,4%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (de 1,7 ori), Ungaria (+51,2%), Republica Cehă (+48,6%), Olanda (+46,6%), Suedia (de 1,8 ori) etc., a contribuit la creșterea pe total importuri respectiv cu 7,0%, 6,1%, 4,6%, 3,8%, 2,6%, 2,4%, 2,3%, 1,8%, 1,7%, 1,4%, 1,3%, 1,2%, 0,9%, 0,8%, 0,7%, 0,6%, 0,5%, 0,5%.

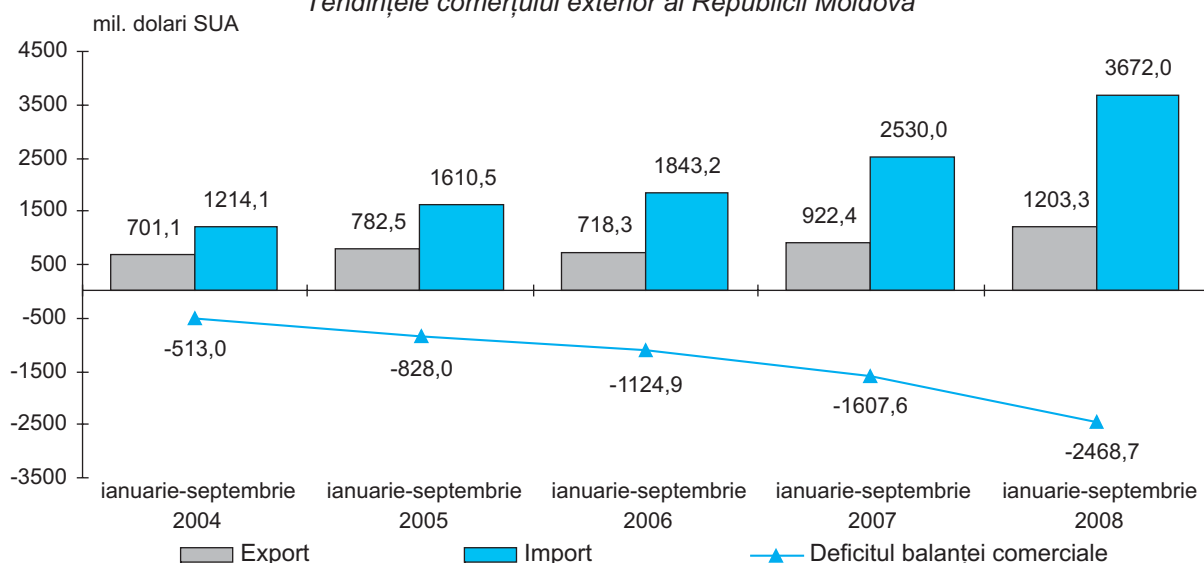
Treisprezece grupe de mărfuri care dețineau 93,9% din total importuri se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie 2008		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2007	2008	2007	2008
Import – total	3672,0	145,1	100,0	100,0	37,3	45,1
din care:						
Produse minerale	823,6	152,5	21,3	22,4	4,4	11,2
din care:						
țările Uniunii Europene	287,0	de 1,8 ori	6,2	7,8	1,0	5,1
țările CSI	532,3	139,3	15,1	14,5	3,4	5,9
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de produs sunetul și imaginile	576,0	156,9	14,5	15,7	6,4	8,3
din care:						
țările Uniunii Europene	326,2	159,1	8,1	8,9	4,3	4,8
țările CSI	74,9	118,8	2,5	2,0	0,7	0,5
Produse chimice	314,6	137,5	9,0	8,6	3,8	3,4
din care:						
țările Uniunii Europene	165,6	130,1	5,0	4,5	1,8	1,5
țările CSI	68,0	138,9	1,9	1,9	1,0	0,8
Mijloace și materiale de transport	298,9	de 1,7 ori	7,0	8,1	4,5	4,8
din care:						
țările Uniunii Europene	154,7	155,7	3,9	4,2	2,8	2,2
țările CSI	46,7	116,2	1,6	1,3	0,9	0,3
Metale comune și articole din metale comune	291,9	114,3	10,1	7,9	5,8	1,4
din care:						
țările Uniunii Europene	97,4	85,6	4,5	2,7	2,9	-0,6
țările CSI	126,3	132,4	3,8	3,4	1,7	1,2
Produse alimentare, băuturi și tutun	259,7	157,7	6,5	7,1	2,2	3,8
din care:						
țările Uniunii Europene	67,7	141,8	1,9	1,8	0,6	0,8
țările CSI	169,1	162,1	4,1	4,6	1,9	2,6
Materiale textile și articole din aceste materiale	212,7	120,5	7,0	5,8	1,6	1,4
din care:						
țările Uniunii Europene	130,3	117,9	4,4	3,5	0,4	0,8
țările CSI	9,1	133,3	0,3	0,2	0,1	0,1
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	212,6	132,4	6,3	5,8	2,3	2,1
din care:						
țările Uniunii Europene	102,3	124,4	3,3	2,8	1,1	0,8
țările CSI	46,4	110,1	1,7	1,3	0,5	0,2
Produse vegetale	130,9	152,9	3,4	3,6	1,7	1,8
din care:						
țările Uniunii Europene	47,3	130,1	1,4	1,3	0,6	0,4
țările CSI	42,1	de 2,0 ori	0,8	1,1	0,6	0,8
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	107,5	147,3	2,9	2,9	0,9	1,4
din care:						
țările Uniunii Europene	40,8	de 1,7 ori	0,9	1,1	0,2	0,7
țările CSI	46,8	127,9	1,4	1,3	0,4	0,4

	Ianuarie-septembrie 2008		Structura, %		Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, %	
	mil. dolari SUA	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie	
			2007	2008	2007	2008
Pastă de lemn, hîrtie, carton și articole din acestea	87,1	123,5	2,8	2,4	1,0	0,7
din care:						
țările Uniunii Europene	39,4	123,3	1,3	1,1	0,4	0,3
țările CSI	31,6	116,2	1,1	0,9	0,4	0,2
Animale vii și produse animale	67,2	de 1,7 ori	1,5	1,8	0,1	1,1
din care:						
țările Uniunii Europene	19,3	159,4	0,5	0,5	0,1	0,3
țările CSI	13,2	133,4	0,4	0,4	0,0	0,1
Lemn și produse din lemn	66,3	143,6	1,8	1,8	0,5	0,8
din care:						
țările Uniunii Europene	27,7	146,4	0,7	0,8	0,2	0,3
țările CSI	32,1	132,3	1,0	0,9	0,2	0,3

Pe grupe de mărfuri creșteri semnificative s-au înregistrat la importurile de produse minerale (+52,5%), mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (+56,9%), mijloace și materiale de transport (de 1,7 ori), produse alimentare, băuturi și tutun (+57,7%), produse chimice (+37,5%), materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (+32,4%), produse vegetale (+52,9%), metale comune și articole din metale comune (+14,3%), materiale textile și articole din aceste materiale (+20,5%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (+47,3%), animale vii și produse animale (de 1,7 ori), lemn și produse din lemn (+43,6%), pastă de lemn, hîrtie, carton și articole din acestea (+23,5%), care au influențat la creșterea pe total importuri respectiv cu 11,2%, 8,3%, 4,8%, 3,8%, 3,4%, 2,1%, 1,8%, 1,4%, 1,4%, 1,4%, 1,1%, 0,8%, 0,7%.

Tendențele comerțului exterior al Republicii Moldova

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în ianuarie-septembrie 2008 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 2468,7 mil. dolari SUA, cu 861,1 mil. dolari SUA (+53,6%) mai mare față de cel înregistrat în ianuarie-septembrie 2007. Cu țările Uniunii Europene balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de 997,4 mil. dolari SUA (în ianuarie-septembrie 2007 – 685,5 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI – de 808,4 mil. dolari SUA (în ianuarie-septembrie 2007 – 545,8 mil. dolari SUA).

Balanța comercială cu principalele țări-partenere se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie		ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	2007	2008	
Balanța comercială – total, mil. dolari SUA	-1607,6	-2468,7	153,6
din care:			
Ucraina	-368,6	-535,3	145,2
Germania	-163,2	-227,0	139,0
China	-130,0	-225,4	de 1,7 ori

	Ianuarie-septembrie		Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	2007	2008	
România	-156,2	-216,7	138,8
Federația Rusă	-171,4	-208,4	121,6
Turcia	-91,6	-150,6	164,6
Italia	-86,2	-100,7	116,9
Belarus	-33,6	-87,9	de 2,6 ori
Franța	-45,3	-67,2	148,2
Statele Unite ale Americii	-19,7	-63,7	de 3,2 ori
Japonia	-28,7	-62,7	de 2,2 ori
Austria	-1,4	-48,6	de 34,3 ori
Polonia	-29,5	-47,3	160,5
Ungaria	-30,4	-40,6	133,6
Republica Cehă	-25,4	-40,2	158,1
Olanda	-15,5	-28,9	de 1,9 ori
Suedia	-16,3	-23,5	143,9
Bulgaria	-19,9	-14,7	73,6
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	-1,3	-11,0	de 8,4 ori
Elveția	7,4	5,1	69,3
Kazahstan	27,1	13,9	51,2

Balanța comercială pe principalele grupe de mărfuri se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie		Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	2007	2008	
Balanța comercială – total, mil. dolari SUA	-1607,6	-2468,7	153,6
din care:			
Produse minerale	-498,1	-764,9	153,6
din care:			
țările Uniunii Europene	-142,3	-268,6	de 1,9 ori
țările CSI	-354,5	-492,1	138,8
Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	-308,5	-445,3	144,4
din care:			
țările Uniunii Europene	-183,5	-239,7	130,7
țările CSI	-32,1	-39,8	123,5
Produse chimice	-210,6	-289,0	137,2
din care:			
țările Uniunii Europene	-123,3	-160,0	129,8
țările CSI	-35,1	-48,3	137,7
Mijloace și materiale de transport	-164,1	-286,6	de 1,7 ori
din care:			
țările Uniunii Europene	-95,4	-147,9	155,1
țările CSI	-30,5	-42,4	139,3
Metale comune și articole din metale comune	-177,8	-192,1	108,0
din care:			
țările Uniunii Europene	-68,8	-41,7	60,6
țările CSI	-64,0	-94,4	147,4
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	-136,9	-183,3	133,9
din care:			
țările Uniunii Europene	-74,4	-94,6	127,2
țările CSI	-26,6	-25,5	95,8
Pastă de lemn, hîrtie, carton și articole din acestea	-51,6	-72,3	140,1
din care:			
țările Uniunii Europene	-22,4	-31,1	138,6
țările CSI	-17,9	-25,4	141,3

	Ianuarie-septembrie		Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	2007	2008	
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare	-36,8	-64,8	de 1,8 ori
din care:			
țările Uniunii Europene	-4,8	-16,1	de 3,4 ori
țările CSI	-19,8	-30,6	154,3
Lemn și produse din lemn	-4,3	-62,2	145,4
din care:			
țările Uniunii Europene	-16,8	-24,8	147,6
țările CSI	-23,7	-31,1	131,3
Animale vii și produse animale	-30,7	-58,8	de 1,9 ori
din care:			
țările Uniunii Europene	-11,7	-19,0	162,5
țările CSI	-6,3	-8,3	131,1
Produse alimentare, băuturi și tutun	12,1	-23,5	x
din care:			
țările Uniunii Europene	-3,7	-15,7	de 4,2 ori
țările CSI	16,3	-4,6	x
Produse vegetale	26,6	-5,0	x
din care:			
țările Uniunii Europene	6,0	5,8	97,3
țările CSI	24,0	-1,9	x
Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea	0,9	1,3	148,6
din care:			
țările Uniunii Europene	2,1	4,1	de 2,0 ori
țările CSI	0,2	-0,5	x
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea	15,4	16,8	108,9
din care:			
țările Uniunii Europene	22,8	27,8	121,8
țările CSI	-0,4	-0,2	49,2
Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	29,0	28,1	96,9
din care:			
țările Uniunii Europene	16,6	16,5	99,4
țările CSI	11,8	12,4	104,9
Materiale textile și articole din aceste materiale	22,0	28,3	128,8
din care:			
țările Uniunii Europene	49,0	61,6	125,8
țările CSI	11,7	17,9	152,2

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în perioada de referință a fost de 32,8% față de 36,5% în ianuarie-septembrie 2007.

Persoanele fizice au exportat în ianuarie-septembrie 2008 mărfuri și produse în valoare de 0,2 mil. dolari SUA și au importat bunuri materiale în sumă de 122,4 mil. dolari SUA. Comparativ cu ianuarie-septembrie 2007 exporturile s-au diminuat cu 1,0%, iar importurile au crescut cu 39,5%, în principal, datorită majorării importurilor de autoturisme (+41,9%) din Germania, Italia, Franța și SUA.

IV. PREȚURI

Evoluția prețurilor în economia națională în ianuarie-septembrie 2008 în comparație cu perioadele corespunzătoare ale anilor precedenți se prezintă astfel:

	Ianuarie-septembrie în % față de aceeași perioadă a anului precedent				
	2004	2005	2006	2007	2008
Indicele prețurilor de consum	112,7	112,5	112,2	111,9	114,2
Indicele prețurilor producției industriale	106,3	104,9	112,0	125,9	112,5
Indicele prețurilor în construcții-montaj	119,3	123,7	119,5	120,5	121,0

Prețurile de consum în ianuarie-septembrie 2008 față de decembrie 2007 au crescut cu 6,7 la sută (în ianuarie-septembrie 2007 față de decembrie 2006 creșterea prețurilor a constituit 9,0 la sută).

Pe parcursul perioadei de raport prețurile la produsele alimentare s-au majorat în medie cu 4,9 la sută, inclusiv: crupe de orez – de 2,3 ori, carne și preparate din carne – cu 31,2 la sută (inclusiv: carne de vită – cu 63,5%, carne de porc – cu 50,3 %), sare – cu 27,9 la sută și ulei vegetal – cu 20,3 la sută.

La mărfurile nealimentare prețurile au crescut cu 3,6 la sută, inclusiv: la piese de rezervă și accesorii pentru autoturisme – cu 10,9 la sută, detergenți – cu 7,5 la sută, materiale pentru construcție și gaz ambalat în butelii – cu câte 7,0 la sută, confecții pentru copii – cu 5,4 la sută și mobila – cu 4,9 la sută.

În perioada de referință prețurile și tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 14,2 la sută. Creșteri mai mari au fost înregistrate la: serviciile prestate populației pentru serviciile comunal locative – cu 21,4 la sută (inclusiv: aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare – cu 46,7%, distribuirea gazului prin rețelele centralizate pentru folosință menajeră – cu 28,2% și aprovizionarea cu energie electrică – cu 15,2%), manopera pentru reparația și întreținerea locuințelor – cu 35,8 la sută, serviciile transportului auto interurban – cu 34,5 la sută, serviciile de turism prin țară – cu 34,1 la sută, reparația obiectelor electrocasnice – cu 29,8 la sută, serviciile oferite de cafenele și baruri – cu 25,7 la sută și tarifele pentru cursurile specializate – cu 19,4 la sută.

În perioada de raport au scăzut prețurile la legume proaspete și cartofi – cu câte 38,3 la sută, fructe proaspete – cu 4,5 la sută și ouă dietetice – cu 10,4 la sută.

Rata inflației în ianuarie-septembrie 2008

	Lunar + (-) față de luna precedentă (%)				În % față de luna decembrie 2007
	Total	Produse		Servicii	
		alimentare	nealimentare		
Ianuarie	1,4	2,8	- 0,1	1,8	1,4
Februarie	1,5	2,5	0,4	1,8	2,9
Martie	1,1	1,7	0,7	1,1	4,1
Aprilie	1,6	2,8	0,2	2,2	5,8
Mai	1,5	2,9	1,2	0,0	7,4
Iunie	-1,1	-3,5	0,2	0,4	6,2
Iulie	-0,9	-3,3	0,3	0,7	5,3
August	0,7	-2,2	0,6	5,0	6,0
Septembrie	0,6	1,3	0,1	0,7	6,7

Prețurile producătorului în industrie în ianuarie-septembrie 2008 s-au majorat față de ianuarie-septembrie 2007 cu 12,5%, în special pe seama majorării nivelului prețurilor la producția livrată pe piața internă (cu 17,4%).

În luna septembrie 2008 comparativ cu luna decembrie 2007 prețurile au crescut cu 6,2%, față de septembrie 2007 – cu 8,9%, iar față de luna august curent – cu 0,5%.

Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe principalele tipuri de activități și pe destinațiile de livrări se prezintă astfel:

	Septembrie 2008 în % față de			Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	decembrie 2007	august 2008	septembrie 2007	
Total industrie	106,2	100,5	108,9	112,5
inclusiv livrat pe piața:				
internă	114,4	101,7	117,7	117,4
externă	95,0	98,6	96,9	105,9
Industria extractivă	115,4	100,5	117,7	121,0
Industria prelucrătoare	104,6	100,6	107,4	111,7
inclusiv livrat pe piața:				
internă	112,0	101,9	115,6	116,3
externă	94,8	98,6	96,8	105,7
Energie electrică și termică	140,9	100,1	142,1	129,3

În ianuarie-septembrie 2008 comparativ cu ianuarie-septembrie 2007 s-au înregistrat creșteri ale prețurilor în următoarele activități: tăierea, fasonarea și finisarea pietrei (de 1,6 ori), producția și distribuția energiei electrice (cu 41,2%), fabricarea încălțămintei (cu 38,1%), producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice (cu 27,4%), fabricarea mașinilor agricole (cu 27,0%), industria metalurgică (cu 26,8%), fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment (cu 24,1%), producția de mobilier (cu 23,7%), aprovizionarea cu aburi și apă caldă (cu 23,6%), industria extractivă (cu 21,0%), edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative (cu 20,0%), fabricarea lacurilor și vopselelor (cu 19,0%), fabricarea cimentului, varului și ipsosului (cu 15,3%), fabricarea produselor de tutun (cu 13,7%), tăbăcirea și prepararea pieilor (cu 11,6%), fabricarea cărămizilor și țiglelor din lut ars (cu 10,5%), fabricarea sticlei și articolelor din sticlă (cu 9,9%), fabricarea articolelor de voiaj și de marochinărie (cu 8,1%), fabricarea hîrtiei și cartonului (cu 8,1%), fabricarea de medicamente și produse farmaceutice (cu 8,1%), fabricarea parfumurilor și a produselor cosmetice (cu 4,4%), fabricarea de pompe, compresoare și sisteme hidraulice (cu 2,3%) etc.

În industria alimentară și a băuturilor în ansamblu prețurile producătorului au crescut cu 12,3%, în special în activitățile componente: fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale (de 1,8 ori), fabricarea nutrețurilor gata pentru animale (cu 52,7%), fabricarea macaroanelor, tăiețelilor și produselor făinoase analoage (cu 31,8%), prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (cu 24,2%), producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne (cu 23,2%), fabricarea băuturilor alcoolice distilate (cu 17,3%), fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare (cu 12,9%), fabricarea zahărului (cu 12,8%), fabricarea produselor lactate (cu 11,0%), fabricarea produselor de morărit (cu 9,8%), fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete (cu 7,8%), fabricarea berii (cu 5,5%).

Totodată, în ianuarie-septembrie 2008 s-a înregistrat reducerea prețurilor comparativ cu ianuarie-septembrie 2007 în următoarele activități: fabricarea de covoare și preșuri (cu 8,9%), producția de mașini și aparate electrice (cu 6,2%), fabricarea de articole de îmbrăcăminte (cu 5,7%), fabricarea vinului (cu 3,2%).

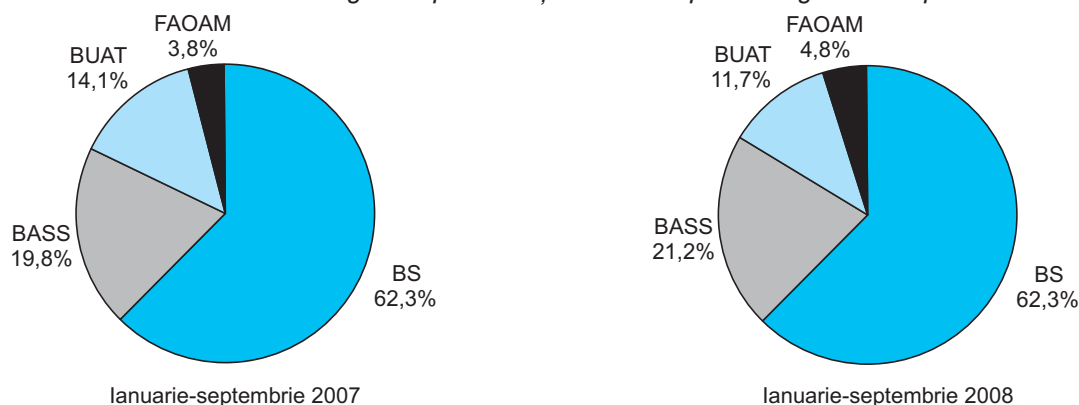
Prețurile în construcții. În trimestrul III 2008 prețurile la lucrările de construcții-montaj au crescut cu 21,0% față de perioada corespunzătoare a anului precedent și de 23496 ori față de prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante).

V. FINANȚE

5.1. Executarea bugetului public național

Conform datelor Ministerului Finanțelor, în ianuarie-septembrie 2008 la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de 18192,6 mil. lei, depășind cu 6,9% prevederile perioadei de referință și cu 18,6% veniturile acumulate în ianuarie-septembrie 2007. Din suma totală a veniturilor bugetului public național 62,3% revin veniturilor administrate de bugetul de stat (BS), 21,2% – veniturilor administrate de bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), 11,7% – veniturilor administrate de bugetele unităților administrativ-teritoriale (BUAT) și 4,8% – veniturilor administrate de fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM), față de 62,3%, 19,8%, 14,1% și 3,8% în ianuarie-septembrie 2007 respectiv.

Structura veniturilor bugetului public național sub aspectul bugetelor respective

În ianuarie-septembrie 2008 veniturile fiscale au fost colectate în sumă de 15624,3 mil. lei (85,9% din total încasări) fiind în creștere atât față de ianuarie-septembrie 2007 (cu 21,2%), cât și față de prevederile perioadei de analiză (cu 7,2%). Din veniturile fiscale acumulate în perioada de referință cea mai mare creștere față de perioada respectivă a anului precedent revine primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală (cu 52,4%), urmate de impozite asupra comerțului internațional și operațiuni externe (cu 37,6%) și de impozitele pe proprietate (cu 35,0%). Menționăm, că doar la colectarea impozitului pe venit nivelul perioadei respective a anului precedent nu a fost atins (cu 16,1%).

Încasările nefiscale au fost acumulate în sumă de 706,1 mil. lei (3,9% din total încasări), depășind cu 17,2% prevederile perioadei de analiză și fiind inferioare realizărilor perioadei respective a anului precedent cu 32,4%. În suma totală a încasărilor nefiscale taxele și plățile administrative au constituit 312,6 mil. lei fiind în creștere cu 19,3% față de încasările din ianuarie-septembrie 2007 și cu 16,9% mai mult decât prevederile perioadei de referință; amenzile și sancțiunile administrative au însumat 79,8 mil. lei sau cu 3,6% mai mult decât acumulările din ianuarie-septembrie 2007 și de 2,1 ori mai mult decât prevederile perioadei de gestiune. Acumularea altor venituri din activitatea de antreprenoriat și din proprietate a însumat 313,6 mil. lei depășind cu 5,8% prevederile perioadei de gestiune fiind situate sub nivelul celor din perioada respectivă a anului precedent cu 55,5%.

Partea de cheltuieli a bugetului public național s-a executat în sumă de 18103,4 mil. lei, fiind cu 17,6% mai mari decât cheltuielile executate în ianuarie-septembrie 2007 și cu 8,6% inferioare decât prevederile perioadei de analiză.

Analiza cheltuielilor bugetare în aspect funcțional pune în evidență ponderea pronunțată revenită cheltuielilor cu caracter social-cultural (66,8%), urmată de blocurile de cheltuieli destinate domeniului economiei (12,8%), apărării, securității și ordinii publice (7,6%) și serviciilor de stat cu destinație generală (5,4%); în ianuarie-septembrie 2007 distribuția a constituit respectiv 63,4%, 16,1%, 8,2% și 5,3%.

În ianuarie-septembrie 2008, depășirea veniturilor asupra cheltuielilor s-a soldat cu formarea excedentului bugetar în sumă de 89,2 mil. lei față de deficit prevăzut pentru perioada de gestiune în mărime de 2790,9 mil. lei.

Veniturile și cheltuielile bugetului public național în ianuarie-septembrie

	Prevăzut 2008, mil. lei	Executat, mil. lei		Executat 2008 în % față de:		Structura, %		
		2007	2008	prevăzut 2008	executat 2007	prevăzut 2008	executat	
							2007	2008
Venituri – total	17013,9	15336,1	18192,6	106,9	118,6	100,0	100,0	100,0
din care:								
Venituri fiscale	14571,1	12895,9	15624,3	107,2	121,2	85,6	84,1	85,9
impozite pe venit	1568,2	2019,0	1694,4	108,0	83,9	9,2	13,2	9,3
contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat	3569,8	3012,5	3844,4	107,7	127,6	21,0	19,6	21,1

	Prevăzut 2008, mil. lei	Executat, mil. lei		Executat 2008 în % față de:		Structura, %		
		2007	2008	prevăzut 2008	executat 2007	prevăzut 2008	executat	
							2007	2008
prime de asigurări obliga- torii de asistență medicală	823,0	547,5	834,5	101,4	152,4	4,8	3,6	4,6
impozite pe proprietate	161,4	134,5	181,6	112,5	135,0	1,0	0,9	1,0
impozite interne pe măr- furi și servicii	7715,0	6572,3	8230,2	106,7	125,2	45,3	42,9	45,3
impozite asupra comerțu- lui internațional și opera- țiuni externe	733,7	610,1	839,2	114,4	137,6	4,3	3,9	4,6
Încasări nefiscale	602,7	1045,0	706,1	117,2	67,6	3,6	6,8	3,9
alte venituri din activitatea de antreprenoriat și din proprietate	296,5	705,2	313,6	105,8	44,5	1,8	4,6	1,7
taxe și plăți administrative	267,5	262,1	312,6	116,9	119,3	1,6	1,7	1,7
amenzi și sancțiuni administrative	38,7	77,0	79,8	de2,1ori	103,6	0,2	0,5	0,5
alte încasări	–	0,7	0,1	–	14,3	–	0,0	0,0
Alte venituri	1840,1	1395,2	1862,2	101,2	133,5	10,8	9,1	10,2
Cheltuieli – total	19804,8	15390,2	18103,4	91,4	117,6	100,0	100,0	100,0
din care:								
pentru economie	2450,4	2484,9	2326,4	94,9	93,6	12,4	16,1	12,8
pentru acțiunile social-cul- turale – total	13144,0	9749,2	12089,7	92,0	124,0	66,3	63,4	66,8
inclusiv pentru:								
învățământ	4200,6	2855,4	3598,8	85,7	126,0	21,2	18,5	19,9
ocrotirea sănătății	2501,7	1763,9	2286,6	91,4	129,6	12,6	11,5	12,6
asigurare și asistență socială	5889,2	4734,1	5776,3	98,1	122,0	29,7	30,8	31,9
cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret	552,5	395,8	428,0	77,5	108,1	2,8	2,6	2,4
pentru apărarea națională, organele judiciare, menține- rea ordinii publice, protecția civilă	1500,5	1258,5	1371,4	91,4	109,0	7,6	8,2	7,6
pentru servicii de stat cu destinație generală	1107,9	807,8	972,0	87,7	120,3	5,6	5,3	5,4
pentru activitatea economică externă	212,7	159,0	171,2	80,5	107,7	1,1	1,0	0,9
pentru deservirea datoriei de stat	591,9	467,4	535,6	90,5	114,6	3,0	3,0	3,0
alte cheltuieli	797,4	463,4	637,1	79,9	137,5	4,0	3,0	3,5
Deficit (-), excedent (+)	-2790,9	-54,1	89,2	x	x	x	x	x

În ianuarie-septembrie 2008 cheltuielile publice executate au fost inferioare celor prevăzute cu 1701,4 mil. lei. Diminuări mai semnificative fiind înregistrate la bugetele unităților administrativ-teritoriale cu 894,8 mil. lei și la bugetul de stat cu 641,0 mil. lei.

Cheltuielile publice pe tipuri de bugete

	Ianuarie-septembrie 2008			
	milioane lei			în % față de prevăzut
	prevăzut	executat	devieri	
Cheltuieli – total	19804,8	18103,4	-1701,4	91,4
Bugetul de stat	7867,5	7226,5	-641,0	91,9
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	5346,0	4451,2	-894,8	83,3
Bugetul asigurărilor sociale de stat	4661,7	4652,2	-9,5	99,8
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	1929,6	1773,5	-156,1	91,9

5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă¹

Credite. Soldul creditelor în economie creat la situația din 30 septembrie 2008 a constituit 25417,4 mil. lei, majorându-se cu 37,0% față de soldul creditelor acumulat la situația din 30 septembrie 2007. Soldul creditelor pe termen mediu și lung în sumă de 18876,5 mil. lei, a crescut cu 19,2% față de cel creat la data de 30 septembrie 2007, reprezentând 74,3% din soldul total de credite pe economie. Soldul creditelor pe termen scurt a depășit mai mult de 2 ori soldul acumulat la 30 septembrie 2007, constituind 25,7% din soldul total al creditelor.

	Situația la 30 septembrie				
	milioane lei		structura, %		2008 în % față de 2007
	2007	2008	2007	2008	
Soldul creditelor – total	18555,2	25417,4	100,0	100,0	137,0
din care:					
Credite pe termen scurt	2713,2	6540,9	14,6	25,7	de 2,4 ori
Credite pe termen mediu și lung	15842,0	18876,5	85,4	74,3	119,2

Depunerile bănești. Soldul depunerilor bănești ale persoanelor fizice acumulat la situația din 30 septembrie 2008 în sumă de 18103,0 mil. lei s-a majorat cu 46,4% față de soldul creat la 30 septembrie 2007. Soldul depunerilor în monedă națională a crescut de 1,6 ori în raport cu situația de la 30 septembrie 2007 constituind 53,8% din total; soldul depunerilor în valută străină s-a majorat cu 32,2% și a reprezentat 46,2% din total soldul depunerilor.

	Situația la 30 septembrie				
	milioane lei		structura, %		2008 în % față de 2007
	2007	2008	2007	2008	
Soldul depunerilor bănești ale persoanelor fizice – total	12362,8	18103,0	100,0	100,0	146,4
în monedă națională	6031,5	9735,5	48,8	53,8	de 1,6 ori
în valută străină	6331,3	8367,5	51,2	46,2	132,2

Rulajul de casă. În ianuarie-septembrie 2008 încasările în numerar în instituțiile bancare au însumat 45949,2 mil. lei, majorându-se cu 12,1% față de perioada respectivă a anului precedent.

	Ianuarie-septembrie				
	milioane lei		structura, %		2008 în % față de 2007
	2007	2008	2007	2008	
Încasări – total	41003,6	45949,2	100,0	100,0	112,1
de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere	20556,8	25329,4	50,1	55,1	123,2
din plățile pentru chirie și servicii comunale	1171,6	1212,9	2,9	2,6	103,5
de la transportul de pasageri	876,0	1097,9	2,1	2,4	125,3
de la vânzarea valutei străine persoanelor fizice	3439,9	3671,6	8,4	8,0	106,7
din impozite și taxe	781,7	1002,3	2,0	2,2	128,2
de la întreprinderile care prestează alte servicii	1943,0	2184,2	4,7	4,8	112,4
alte	12234,6	11450,9	29,8	24,9	93,6
Eliberări – total	40084,5	45659,7	100,0	100,0	113,9
pentru salarii, burse, plăți sociale, plata pensiilor, indemnizațiilor și despăgubirilor de asigurare	6056,0	6346,7	15,1	13,9	104,8
pentru achiziționarea produselor agricole	2369,9	2004,2	5,9	4,4	84,6
pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice	19145,1	21953,2	47,8	48,1	114,7
pentru alte scopuri	12513,5	15355,6	31,2	33,6	122,7

În numerar s-au eliberat mijloace bănești în sumă de 45659,7 mil. lei sau cu 13,9% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. Pentru cumpărarea valutei străine de la persoanele fizice au fost eliberate mijloace bănești în sumă de 21953,2 mil. lei ce e cu 14,7% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2007.

¹ Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

5.3. Asigurări

În ianuarie-iunie 2008 încasarea primelor de asigurare a constituit 425,1 mil. lei și a crescut cu 37,0% în raport cu perioada respectivă a anului precedent.

Plata despăgubirilor achitată de companiile de asigurare în perioada de referință a însumat 121,3 mil. lei, majorându-se cu 27,3% față de achitățile efectuate în perioada corespunzătoare a anului precedent.

Încasarea primelor de asigurare și plata despăgubirilor în ianuarie-iunie

	Încasari din prime de asigurare					Plata despăgubirilor și sumelor asigurate				
	mil. lei		structura, %		2008 în % față de 2007	mil. lei		structura, %		2008 în % față de 2007
	2007	2008	2007	2008		2007	2008	2007	2008	
Total	310,3	425,1	100,0	100,0	137,0	95,3	121,3	100,0	100,0	127,3
inclusiv:										
asigurări prin efectul legii	89,3	98,5	28,8	23,2	110,3	25,1	31,9	26,3	26,3	127,1
asigurarea facultativă de bunuri	96,4	151,2	31,1	35,6	156,8	38,8	59,9	40,7	49,4	154,4
asigurarea facultativă de persoane	44,0	55,0	14,2	12,9	125,0	14,1	12,5	14,8	10,3	88,7
asigurarea facultativă de răspundere civilă	80,6	120,4	25,9	28,3	149,4	17,3	17,0	18,2	14,0	98,3

În ianuarie-iunie 2008 veniturile companiilor de asigurare au constituit 583,3 mil. lei și au crescut în raport cu perioada similară a anului precedent cu 48,3%; cheltuielile au însumat 505,5 mil. lei, fiind cu 43,1% în creștere față de cheltuielile perioadei respective a anului precedent; profitul acumulat până la impozitare s-a majorat de 1,9 ori, constituind 77,8 mil. lei. Totodată, 9 companii de asigurare au suportat pierderi în sumă de 5,3 mil. lei.

Rezultatele financiare ale companiilor de asigurare

	Ianuarie-iunie		
	milioane lei		2008 în % față de 2007
	2007	2008	
Venituri – total	393,3	583,3	148,3
Venituri din activitatea operațională	370,9	518,8	139,9
din care din activitatea de asigurare	369,1	512,6	138,9
Cheltuieli – total	353,3	505,5	143,1
Cheltuieli ale activității operaționale	346,0	480,8	139,0
din care din activitatea de asigurare	265,5	373,6	140,7
Profitul până la impozitare	40,0	77,8	de 1,9 ori

5.4. Piața hîrtilor de valoare¹

La situația din 1 octombrie 2008 pe piața valorilor mobiliare au fost autorizați să activeze 7 agenți economici cu activitate de administrare fiduciară, 24 – cu activitate de brokeraj, 13 – cu activitate de ținere a registrului, 4 – cu activitate de estimare a valorilor mobiliare și a activelor ce se referă la acestea, 15 – cu activitate de dealeri, 8 – cu activitate de consulting investițional, 6 – cu activitate de underwriting și cîte un agent economic cu activitate bursieră și activitate de depozitare. În aceeași perioadă, Comisia Națională a Pieței Financiare a înregistrat în Registrul de stat al valorilor mobiliare (RSVM) emisiunile de constituire a 3747 societăți pe acțiuni (cumulativ), din care 192 întreprinderi cu capital străin și mixt. Plus la aceasta din RSVM au fost excluse 612 societăți pe acțiuni.

În ianuarie-septembrie 2008 volumul total al tranzacțiilor pe piața secundară (care este reprezentată de segmentul bursier și extrabursier) a însumat 1252,1 mil. lei, fiind în descreștere cu 17,5% față de perioada similară a anului precedent.

Modificarea volumului tranzacțiilor pe piața secundară

	Ianuarie-septembrie			
	Total valori mobiliare tranzacționate, mil. lei		Modificarea	
	2007	2008	absolută, mil.lei	relativă, %
Piața bursieră	999,7	812,8	-186,9	81,3
Piața extrabursieră	517,6	439,3	-78,3	84,9
Total	1517,3	1252,1	-265,2	82,5

¹ Conform datelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare

VI. SITUAȚIA SOCIALĂ

6.1. Nivelul de trai al populației

Veniturile disponibile ale populației. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, veniturile disponibile ale populației în trimestrul II 2008 au constituit în medie pe o persoană 1215,2 lei, fiind în creștere față de aceeași perioadă a anului 2007 cu 20,9%. În termeni reali (cu ajustarea la indicii de prețurilor de consum) veniturile disponibile au înregistrat o creștere de 4%¹.

Veniturile disponibile ale populație

	Trimestrul II 2007	Trimestrul II 2008
Total venituri disponibile (medii lunare pe o persoană), lei	1005,4	1215,2
inclusiv în % pe surse de formare:		
Activitatea salariată	42,4	40,7
Activitatea individuală agricolă	15,3	10,9
Activitatea individuală non-agricolă	6,3	8,5
Venituri din proprietate	0,4	0,1
Prestații sociale	13,5	14,1
din care:		
pensii	11,4	11,8
indemnizații pentru copii	0,5	0,4
Alte venituri	22,1	25,7
din care, remitențe	17,5	21,3

După principalele surse de formare a veniturilor se distinge activitatea salariată în baza căreia în trimestrul II 2008 s-au format 40,7% din veniturile disponibile ale populației, față de 42,4% în trimestrul II 2007. Următoarea, după importanță, sursă de formare a veniturilor este activitatea individuală agricolă, ponderea căreia a constituit 10,9% în trimestrul II 2008 față de 15,3% în trimestrul II 2007, fiind în descreștere cu 4,4 puncte procentuale. Prestațiile sociale au contribuit la formarea veniturilor disponibile în proporție de 14,1%, iar remitențele au constituit 21,3% în total venituri disponibile.

Cheltuielile de consum ale populației. Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în trimestrul II 2008 au constituit în medie pe o persoană 1236,7 lei, fiind în creștere față de trimestrul II 2007 cu 11%. Totodată, față de trimestrul II 2007 cheltuielile de consum ale populației în termeni reali au înregistrat o scădere cu 4,5%.

Cheltuielile de consum ale populației

	Trimestrul II 2007	Trimestrul II 2008
Total cheltuieli de consum (medii lunare pe o persoană), lei	1114,0	1236,7
inclusiv în % pentru:		
Produse alimentare	42,5	41,9
Băuturi alcoolice, tutun	2,6	1,9
Îmbrăcăminte, încălțăminte	12,2	12,9
Întreținerea locuinței	14,0	15,5
Dotarea locuinței	4,8	4,0
Sănătate	5,1	5,2
Transport	5,0	5,1
Comunicații	4,5	4,9
Agrement	2,3	1,7
Învățământ	0,3	0,3
Hotel, restaurant, cantină etc.	2,4	2,8
Diverse	4,3	3,8

Cea mai mare parte a cheltuielilor de consum ale populației este destinată consumului alimentar cu o pondere de 41,9% în trimestrul II 2008 față de 42,5% în aceeași perioadă din anul 2007. Restul cheltuielilor de consum se repartizează după cum urmează: pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 15,5% din cheltuielile lunare, pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 12,9%, sănătate – 5,2%, transport – 5,1%, servicii de comunicații – 4,9%, restul cheltuielilor (14,5%), fiind destinate pentru alte mărfuri și servicii.

Minimul de existență. Mărimea minimului de existență în trimestrul II 2008 a constituit în medie pe o persoană 1341,9 lei, fiind în creștere față de aceeași perioadă a anului trecut cu 26,3%. Valoarea minimului de existență este condiționată atât de nivelul prețurilor la produsele alimentare incluse în coșul alimentar, cât și de ponderea cheltuielilor ce revine coșului nealimentar (costul produselor nealimentare și serviciilor), care este determinat în baza structurii reale a cheltuielilor de consum ale populației conform Cercetării bugetelor gospodăriilor casnice.

¹ Indicele prețurilor de consum în aprilie-iunie 2008 față de aprilie-iunie 2007 a constituit 116,2%

Pe medii de reședință minimul de existență a înregistrat valori mai mari pentru mediul urban (1437,7 lei), în trimestrul II 2008 valoarea acestuia a depășit minimul de existență pentru populația din mediul rural cu 12,8%. Acest decalaj este datorat, în special, structurii diferite a cheltuielilor de consum și ponderii mai mari a autoconsumului în mediul rural. În mediul urban coșul nealimentar a constituit în medie 34,0% din minimul de existență, iar în cel rural – 21,3% (în medie pe total țară acest indicator reprezintă 28,4%).

Valoarea minimului de existență pe categorii de populație

medii lunare pe o persoană, lei

	Trimestrul II 2007			Trimestrul II 2008		
	total	urban	rural	total	urban	rural
Total populație	1062,6	1170,9	986,5	1341,9	1437,7	1274,6
Populația aptă de muncă	1124,5	1221,5	1047,8	1423,2	1502,6	1356,1
Bărbați în vîrstă aptă de muncă	1188,7	1277,1	1113,5	1508,5	1584,6	1444,2
Femei în vîrstă aptă de muncă	1059,5	1169,1	977,5	1334,9	1423,6	1259,6
Pensionari	908,4	988,4	865,1	1149,9	1215,5	1112,4
Copii	958,9	1076,8	895,3	1228,6	1343,1	1166,8
inclusiv în vîrstă de:						
pînă la 1 an	369,6	414,5	342,5	474,1	519,0	448,6
1-6 ani	829,6	934,2	771,9	1067,2	1168,3	1010,0
7-16 ani	1072,3	1209,7	999,6	1359,5	1491,8	1289,6

Pe categorii de populație în trimestrul II 2008 valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vîrstă aptă de muncă – 1423,2 lei, și în special în cazul bărbaților – 1508,5 lei. Întreținerea unui copil presupune alocarea în medie a 1228,6 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrstă copilului, de la 474,1 lei pentru un copil în vîrstă de pînă la 1 an și pînă la 1359,5 lei pentru un copil în vîrstă de 7-16 ani. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 85,7% din valoarea medie pe total și reprezintă respectiv 1149,9 lei.

Remunerarea muncii. În ianuarie-septembrie 2008 *salariul mediu lunar* din economia națională a constituit 2457,9 lei și s-a mărit cu 24,7% față de perioada similară a anului precedent. Salariul real în aceeași perioadă de timp a crescut cu 9,2%.

În luna septembrie 2008 salariul mediu a constituit 2494,4 lei, cu 17,1 la sută mai mult față de septembrie 2007. Salariul real comparativ cu anul precedent a crescut cu 5,8%. În sectorul bugetar salariul mediu a fost de 1864,5 lei, în sectorul real – 2816,4 lei, creșterea față de aceeași perioadă a anului trecut constituind respectiv 10% și 20%.

Evoluția salariului mediu al unui salariat în economia națională

	Salariul mediu lunar al unui salariat în economia națională, lei	În % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
2007			
Ianuarie	1780	125,0	81,2
Februarie	1708	119,6	95,9
Martie	1868	121,8	109,4
Trimestrul I	1783	122,6	91,5
Aprilie	1936	123,7	103,7
Mai	2048	123,1	105,8
Iunie	2221	121,8	108,5
Trimestrul II	2069	122,9	116,0
Semestrul I	1926	123,2	x
Iulie	2144	122,2	96,5
August	2131	120,7	99,4
Septembrie	2130	118,3	99,9
Trimestrul III	2135	120,3	103,2
Ianuarie-septembrie	1971	121,7	x
Octombrie	2197	123,5	103,2
Noiembrie	2234	119,1	101,7
Decembrie	2630	120,0	117,7
Trimestrul IV	2353	120,8	110,2
Anual	2065	121,7	x

	Salariul mediu lunar al unui salariat în economia națională, lei	În % față de:	
		perioada similară a anului precedent	perioada precedentă
2008			
Ianuarie	2266	127,3	86,1
Februarie	2240	131,2	98,9
Martie	2371	127,0	105,8
Trimestrul I	2286	128,2	97,2
Aprilie	2462	127,2	103,8
Mai	2537	123,9	103,1
Iunie	2751	123,9	108,4
Trimestrul II	2583	124,9	113,0
Semestrul I	2429	126,1	x
Iulie	2705	126,2	98,3
August	2612	122,5	96,6
Septembrie	2494	117,1	95,5
Trimestrul III	2602	121,9	100,7
Ianuarie-septembrie	2458	124,7	x

Salariul mediu lunar pe activități, în luna septembrie 2008

	Lei	În % față de:		În % față de salariul mediu pe economie în septembrie 2008
		septembrie 2007	august 2008	
Total	2494	117,1	95,5	100,0
inclusiv:				
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	1526	119,5	95,5	61,2
Pescuit, piscicultură	1150	84,8	93,5	46,1
Industrie	3054	119,1	95,0	122,4
industrie extractivă	4240	128,8	99,8	170,0
industrie prelucrătoare	2775	117,4	94,6	111,2
energie electrică și termică, gaze și apă	4302	123,1	95,5	172,5
Construcții	3869	112,7	97,7	155,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	2484	119,6	94,1	99,6
Hoteluri și restaurante	2287	117,6	105,7	91,7
Transporturi și comunicații	3431	109,6	89,3	137,5
Activități financiare	4726	127,6	84,8	189,5
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	3290	118,6	99,0	131,9
Administrație publică	2544	112,9	91,2	102,0
Învățămînt	1644	110,5	120,3	65,9
Sănătate și asistență socială	2227	125,8	96,9	89,3
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	1976	117,0	101,9	79,2
activități recreative, culturale și sportive	1693	118,0	107,6	67,9

Salariul mediu lunar în profil teritorial, în luna septembrie 2008

	Lei	În % față de:		În % față de salariul mediu pe economie în septembrie 2008
		septembrie 2007	august 2008	
Total	2494	117,1	95,5	100,0
din care:				
mun. Chișinău	3191	118,1	94,4	127,9
NORD	2055	116,2	93,7	82,4
mun. Bălți	2702	113,5	91,6	108,3
Briceni	1718	114,8	96,5	68,9
Dondușeni	1884	105,2	92,2	75,5
Drochia	1846	110,3	80,0	74,0
Edineț	1983	118,7	99,7	79,5
Fălești	1629	116,4	99,7	65,3
Florești	1911	118,2	91,6	76,6
Glodeni	1745	125,2	108,0	70,0
Ocnîța	1784	117,7	91,7	71,5
Rîșcani	1574	116,1	95,9	63,1
Sîngerei	1593	121,3	97,3	63,9
Soroca	1934	116,1	102,4	77,5
CENTRU	1920	115,2	99,9	77,0
Anenii Noi	2091	107,9	98,0	83,8
Călărași	1891	113,8	104,0	75,8
Criuleni	1665	111,2	92,9	66,7
Dubăsari	1854	120,6	102,6	74,3
Hîncești	1592	108,6	97,9	63,8
Ialoveni	2304	125,0	106,4	92,4
Nisporeni	1638	116,2	103,1	65,7
Orhei	2107	121,5	98,6	84,4
Rezina	2294	115,7	92,9	91,9
Strășeni	1942	117,4	100,8	77,9
Șoldănești	1473	105,7	93,1	59,1
Telenești	1471	114,4	108,9	59,0
Ungheni	2090	113,3	101,2	83,8
SUD	1767	115,2	99,1	70,8
Basarabeasca	2594	118,1	95,2	104,0
Cahul	1886	112,8	96,8	75,6
Cantemir	1571	119,2	104,5	63,0
Căușeni	1624	109,8	100,8	65,1
Cimișlia	1736	120,7	105,6	69,6
Leova	1513	113,3	102,4	60,6
Ștefan Vodă	1456	111,0	95,4	58,4
Taraclia	1789	122,5	100,9	71,7
UTA Găgăuzia	1675	105,5	92,2	67,2

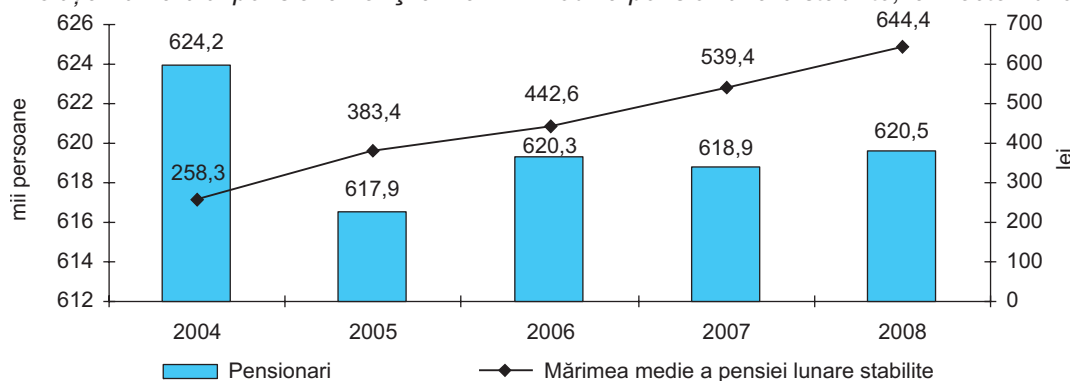
*Salariul mediu lunar al unui lucrător pe tipuri de activități economice și forme de proprietate
în ianuarie-septembrie 2008*

lei

	Total	din care, pe forme de proprietate:				
		publică	privată	mixtă (publică și privată), fără participare străină	străină	mixtă (investițiile Republicii Moldova+ investiții străine)
Total	2458	2325	2202	3083	3667	3833
inclusiv:						
Agricultură, economia vînatului și silvicultură	1305	1653	1205	1812	2356	2197
Pescuit, piscicultură	1241	1242	1162	1763	—	—
Industrie	2964	3787	2687	3359	2736	2962
industrie extractivă	3645	2749	3434	4487	—	—
industrie prelucrătoare	2686	3726	2490	3182	2359	2878
energie electrică și termică, gaze și apă	4273	3847	4571	3955	6307	8477
Construcții	3486	3765	3302	3068	8497	3379
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale	2426	3205	1921	3390	4085	3083
Hoteluri și restaurante	2105	2651	1533	1673	3821	2818
Transporturi și comunicații	3486	3991	1623	2032	3351	8794
Activități financiare	5366	5902	5294	3277	7434	5967
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	3153	3066	2574	2876	7044	3913
Administrație publică	2690	2690	—	—	—	—
Învățămînt	1646	1620	2820	—	—	2711
Sănătate și asistență socială	2190	2165	3223	—	—	940
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	1941	1669	3140	—	2521	1942
activități recreative, culturale și sportive	1661	1564	2503	—	1827	1818

Pensii. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2008 a constituit 620,5 mii persoane sau cu 0,7 mii persoane mai mult comparativ cu 1 octombrie 2007.

Evoluția numărului pensionarilor și a mărimii medii a pensiei lunare stabilite, la 1 octombrie

Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare stabilite a constituit 644,4 lei, fiind în creștere cu 19,5 la sută față de 1 octombrie 2007.

Piața forței de muncă. Conform datelor Anchetei Forței de Muncă în trimestrul II, 2008 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit circa 1399 mii persoane.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste (proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală în vîrstă de 15 ani și peste) a constituit 47,5%, atingînd valori mai înalte în rîndul populației masculine – 50,6%, în comparație cu rata pentru femei – 44,7%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: urban – 48,3% , rural – 46,9%. Cea mai înaltă rată de activitate (72,9%) s-a înregistrat în categoria de vîrstă 45-49 ani.

Populația ocupată a fost de circa 1357 mii persoane. Repartiția pe sexe relevă că ponderea bărbaților în total populație ocupată (50,3%) a fost practic egală cu cea a femeilor (49,7%). Mediului rural i-au revenit 57,2% și celui urban – 42,8%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția populației ocupate în populația de 15 ani și peste) a fost de 46,1%. La bărbați ea a fost mai mai înaltă decît la femei (respectiv 48,9% și 43,5%). Rata de ocupare în mediul rural (46,0%) a fost practic egală cu cea din mediul urban (46,1%). Cea mai înaltă rată de ocupare (70,3%) s-a înregistrat la persoanele de 45-49 ani.

Numărul șomerilor conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM) a fost de circa 43 mii persoane.

Rata șomajului (proporția șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat la nivel de țară valoarea de 3,0%. La bărbați ea a atins valoarea de 3,4% și la femei – 2,7%. Continuă să se mențină disparități semnificative între rata șomajului în mediul urban (4,5%) și cel rural (1,9%).

Raportul de dependență economică, exprimat prin numărul persoanelor neocupate (inactive sau în șomaj) ce revin la 1000 persoane ocupate a fost de 1633‰. Cele mai înalte valori au fost înregistrate la femei (1750‰), în mediul rural –1700‰.

Populația după participarea la activitatea economică, pe sexe și medii

procente

	2007		2008	
	Trimestrul I	Trimestrul II	Trimestrul I	Trimestrul II
Total				
Rata de activitate	42,9	47,2	41,7	47,5
Rata de ocupare	40,5	45,2	39,4	46,1
Rata șomajului	5,7	4,2	5,5	3,0
Masculin				
Rata de activitate ¹	46,7	49,6	45,0	50,6
Rata de ocupare ²	43,5	47,1	42,1	48,9
Rata șomajului ³	6,8	5,1	6,5	3,4
Feminin				
Rata de activitate ¹	39,5	45,0	38,7	44,7
Rata de ocupare ²	37,7	43,6	37,0	43,5
Rata șomajului ³	4,5	3,3	4,5	2,7
Urban				
Rata de activitate ¹	46,1	47,2	45,7	48,3
Rata de ocupare ²	42,9	44,4	42,7	46,1
Rata șomajului ³	7,1	5,9	6,5	4,5
Rural				
Rata de activitate ¹	40,5	47,3	38,7	46,9
Rata de ocupare ²	38,7	45,9	36,9	46,0
Rata șomajului ³	4,5	2,8	4,6	1,9

*Populația după situația economică, pe sexe, medii și grupe de vîrstă
în trimestrul II 2008*

Sexe, medii, grupe de vîrstă	Persoane active, mii			Rata de activitate, %	Rata de ocupare, %	Rata șomajului BIM, %
	total	din care:				
		ocupate	șomeri BIM			
Total	1399,2	1356,7	42,6	47,5	46,1	3,0
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	9,5	9,1	21,8	19,7	18,3	7,0
25-34 ani	20,5	20,4	23,3	59,6	57,6	3,5
35-49 ani	41,4	41,5	35,9	69,6	67,8	2,6
50 ani și peste	28,7	29,0	18,9	41,8	40,9	2,0
Masculin	706,1	682,2	23,9	50,6	48,9	3,4
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	10,9	10,7	16,9	22,6	21,4	5,2
25-34 ani	21,2	21,0	26,9	62,7	60,0	4,3
sa4035-49 ani	38,7	38,9	35,3	67,7	65,6	3,1
50 ani și peste	29,1	29,4	20,9	50,2	49,0	2,4
Feminin	693,1	674,5	18,6	44,7	43,5	2,7
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	7,9	7,4	28,2	16,7	15,1	9,5
25-34 ani	19,7	19,8	18,7	56,6	55,1	2,6
35-49 ani	44,0	44,2	36,8	71,4	69,8	2,2
50 ani și peste	28,3	28,6	16,3	35,5	35,0	1,5
Urban	607,7	580,2	27,5	48,3	46,1	4,5
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	9,8	9,4	18,1	19,8	18,1	8,4
25-34 ani	23,9	23,9	23,7	64,0	61,1	4,5
35-49 ani	41,2	41,4	37,9	72,1	69,1	4,2
50 ani și peste	25,1	25,3	20,3	39,7	38,2	3,7
Rural	791,5	776,5	15,0	46,9	46,0	1,9
		Inclusiv în %				
	100,0	100,0	100,0			
15-24 ani	9,2	8,8	28,7	19,6	18,4	5,9
25-34 ani	17,9	17,8	22,5	55,7	54,3	2,4
35-49 ani	41,5	41,6	32,4	67,8	66,8	1,5
50 ani și peste	31,5	31,8	16,4	43,2	42,8	1,0

Șomajul înregistrat. Conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 octombrie 2008 în căutarea unui loc de muncă se aflau peste 18,7 mii șomeri înregistrați, fiecare al optulea fiind disponibilizat de la unitățile economice. Din numărul total de șomeri, 57 la sută o constituie femeile. Peste 10% din șomerii înregistrați beneficiază de ajutor de șomaj, mărimea medie a căruia a fost în luna septembrie 2008 de 719,4 lei. La un loc liber de muncă, anunțat de către întreprinderi, reveneau în medie 1,4 șomeri.

6.2. Situația demografică

Evoluția proceselor demografice în ianuarie-septembrie 2008 se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației:

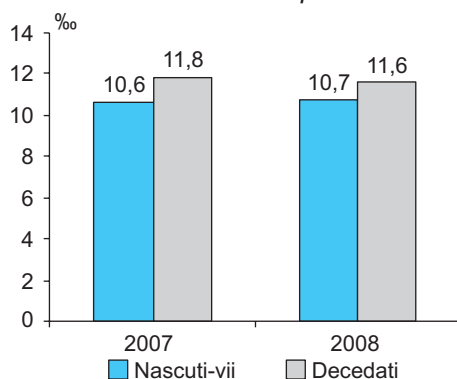
	ianuarie-septembrie 2007	ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
Născuți-vii, persoane	28408	28642	100,8
Decedați, persoane	31608	31053	98,2
din care, copii sub 1 an	320	347	108,4
Scăderea naturală	3200	2411	75,3
Numărul căsătoriilor	20336	18764	92,3
Numărul divorțurilor	10090	9187	91,1

Conform datelor preliminare, în ianuarie-septembrie 2008 numărul născuților-vii s-a mărit nesemnificativ comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, rata natalității a constituit 10,7 născuți-vii la 1000 locuitori. Mortalitatea generală a fost în scădere (cu 1,8%) comparativ cu perioada similară a anului trecut, rata mortalității constituind 11,6 decedați la 1000 locuitori. Prin urmare, scăderea naturală a constituit 0,9 persoane la 1000 locuitori, față de 1,2 în ianuarie-septembrie 2007.

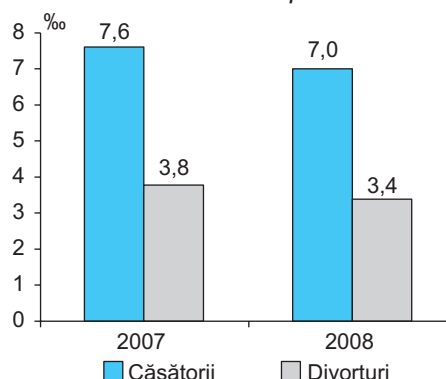
Numărul copiilor decedați în vîrstă sub 1 an în această perioadă s-a mărit cu 27 cazuri, rata mortalității infantile majorîndu-se de la 11,3 pînă la 12,1 decedați în vîrstă sub un an la 1000 născuți-vii. Această creștere s-a creat în rezultatul trecerii, începînd cu 1 ianuarie 2008, la implementarea standardelor și criteriilor europene privind înregistrarea în statistica oficială de stat a nașterii și copiilor nou-născuți cu masa de la 500 gr și de la 22 săptămîni gestație.

Rata nupțialității a constituit 7 căsătorii la 1000 locuitori, numărul căsătoriilor fiind în scădere cu 7,7%, iar rata divorțialității a alcătuit 3,4 divorțuri la 1000 locuitori, numărul divorțurilor înregistrînd de asemenea o scădere cu 8,9% față de ianuarie-septembrie 2007.

*Născuți-vii și decedați la 1000 locuitori
în ianuarie-septembrie*

*Căsătorii și divorțuri la 1000 locuitori
în ianuarie-septembrie*

Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă, că cele mai multe decese (56,3%) au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 13,2%, bolile aparatului digestiv – 9,4%, accidente, intoxicațiile și traumele – 8,3%, bolile aparatului respirator – 5,7%, alte clase – 7,1%.

Conform datelor preliminare evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2008 se prezintă astfel:

	mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
<i>Date absolute</i>					
Născuți-vii, persoane	6259	7497	9120	4258	1413
Decedați, persoane	4719	10431	9829	4762	1284
din care, copii sub 1 an	87	93	101	46	16
Sporul natural	1540	-2934	-709	-504	129
Numărul căsătoriilor	5068	4695	5518	2414	1023
Numărul divorțurilor	2245	2306	2513	1232	697
<i>Rate la 1000 locuitori</i>					
Născuți-vii	10,6	9,9	11,4	10,5	11,8
Decedați	8,0	13,7	12,3	11,7	10,7
Sporul natural	2,6	-3,8	-0,9	-1,2	1,1
Căsătorii	8,6	6,2	6,9	5,9	8,5
Divorțuri	3,8	3,0	3,1	3,0	5,8

Migrațiunea populației. Potrivit informației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2008 în țară au sosit 1920 imigranți, dintre care 392 persoane au obținut permis de reședință permanentă, iar 1528 persoane – permis cu termen fixat.

De la începutul anului s-au repatriat 1430 persoane.

Caracteristica imigranților după țara de emigrare și scopul sosirii în ianuarie-septembrie 2008

	Numărul imigranților	Inclusiv sosiți la:					
		muncă		studii		imigrația de familie	
		persoane	%	persoane	%	persoane	%
Ucraina	430	78	18,1	55	12,8	297	69,1
Turcia	400	304	76,0	21	5,2	75	18,8
România	276	198	71,7	6	2,2	72	26,1
Rusia	216	34	15,7	20	9,3	162	75,0
Italia	75	55	73,3	6	8,0	14	18,7
Azerbaidjan	52	22	42,3	2	3,9	28	53,8
Israel	38	10	26,3	22	57,9	6	15,8
S.U.A.	36	25	69,4	1	2,8	10	27,8
Germania	33	24	72,7	3	9,1	6	18,2
Siria	32	3	9,4	8	25,0	21	65,6
Belarus	27	6	22,2	2	7,4	19	70,4
Franța	25	12	48,0	4	16,0	9	36,0
Alte țări	280	125	44,6	32	11,4	123	44,0
Total	1920	896	46,7	182	9,5	842	43,8

6.3. Ocrotirea sănătății

Conform informației preliminare a Ministerului Sănătății, morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-septembrie 2008 se caracterizează prin majorarea cazurilor de parotidită – 29320 cazuri față de 194 cazuri în ianuarie-septembrie 2007. Se observă o creștere progresivă a morbidității de parotidită, care a căpătat o răspândire epidemică în majoritatea localităților. Un nivel înalt a acestei morbidități s-a înregistrat în municipiul Chișinău – 7628 cazuri, în raioanele Orhei – 1654, Ungheni – 1278, Cahul – 1199, Nisporeni – 1101, Hîncești – 1071, Ialoveni – 1035 și Strășeni – 1017 cazuri.

Pe parcursul perioadei analizate s-au înregistrat mai puține cazuri de hepatite virale, tuse convulsive, infecții acute ale căilor respiratorii și gripă.

Morbiditatea populației, pe principalele boli infecțioase

	ianuarie-sep- tembrie 2007, cazuri	ianuarie-septembrie 2008		Cazuri la 100000 locuitori	
		total, cazuri	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ianuarie-sep- tembrie 2007	ianuarie-sep- tembrie 2008
Infecții intestinale					
Infecții intestinale acute	13606	12791	94,0	381,7	358,0
inclusiv dizenterie bacteriană	713	601	84,3	19,9	16,8
Hepatite virale					
Hepatite virale – total	421	273	64,8	12,0	11,8
din care:					
Hepatita A	151	69	45,7	4,2	1,9
Hepatita C	76	72	94,7	2,1	2,0
Infecții imunodirijabile					
Tuse convulsivă	22	15	68,2	0,6	0,4
Hepatită virală B	166	116	69,9	4,6	3,3
Parotidită epidemică	194	29320	de 151 ori	5,4	820,7
Infecții respiratorii acute					
Infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple	132948	109404	82,3	3716,9	3062,2
Gripă	7725	378	4,9	215,9	10,6
Boli infecțioase „social determinate”					
Tuberculoza organelor respiratorii	2701	2543	94,2	75,5	71,2
Sifilis	1989	1766	88,8	55,6	49,4
Infecție gonococică	1293	1235	95,5	36,2	34,6
Pediculoză	4751	3821	80,4	132,9	106,9

Se remarcă o diminuare a morbidității de boli „social determinate” în special a cazurilor de pediculoză și sifilis.

Numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (VIH) a constituit 336 persoane sau cu 20 cazuri mai mult comparativ cu ianuarie-septembrie 2007. Totodată, au fost înregistrate 55 cazuri de boală SIDA.

6.4. Infracțiuni

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2008 s-au înregistrat 18,6 mii infracțiuni, cu 1,7 la sută mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent, Două treimi din infracțiuni au fost înregistrate în localitățile urbane. Numărul infracțiunilor înregistrate la 10 mii locuitori a constituit 50 crime. Un nivel înalt al acestui indicator a fost înregistrat în municipiul Bălți – 82 crime (respectiv depășește nivelul acestui indicator pe țară de 1,6 ori), municipiul Chișinău – 79, în raioanele Basarabeasca – 60, Soroca – 52 crime.

Numărul infracțiunilor înregistrate

	ianuarie-septembrie 2007	ianuarie-septembrie 2008	ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
Infracțiuni înregistrate – total	18255	18559	101,7
din care:			
Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei	1172	1173	100,1
din acestea:			
omor	158	164	103,8
vătămări intenționate grave	284	266	93,7
Infracțiuni privind viața sexuală	307	344	112,1
din acestea violuri	200	225	112,5
Infracțiuni contra patrimoniului	9379	9411	100,3
din acestea:			
furturi	7191	7213	100,3
țîlhării	110	131	119,1
jafuri	630	719	114,1
escrocherii	661	683	103,3
pungășii	95	94	98,9
șantaj	41	51	124,4
Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale	1936	1965	101,5
din acestea, infracțiuni legate de droguri	1774	1759	99,2
Infracțiuni contra familiei și minorilor	201	169	84,1
din acestea trafic de copii	37	37	100,0
Infracțiuni economice	2344	2378	101,5
din acestea:			
contrabanda	418	215	51,4
fabricarea banilor falși	61	121	198,4

În ianuarie-septembrie 2008 s-a mărit numărul cazurilor de omor – cu 3,8%. În structura infracțiunilor contra patrimoniului s-au majorat cazurile de șantaj (cu 24,4%), țîlhării (cu 19,1%), jaf (cu 14,1%) și cele de escrocherii (cu 3,3%). În categoria infracțiunilor economice s-au înregistrat mai multe cazuri de fabricare a banilor falși (121 cazuri față de 61).

Din numărul total de infracțiuni înregistrate, 904 cazuri sau 5% revin celor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 4,5 mii cazuri sau 23,5% – celor grave.

Cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost comise 17 crime, din care 4 cazuri de omor, 2 cazuri de țîlhării, cîte 1 caz de jaf și șantaj.

În perioada analizată, contra persoanelor au fost comise 4,4 mii crime, în urma cărora au decedat 422 persoane, principalele cauze de deces fiind accidente rutiere (44,8%), omorurile (34,6%) și vătămrile intenționate (10,4%).

Din numărul total de infracțiuni înregistrate, fiecare a treia este săvârșită de persoane în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație, fiecare a optsprezecea – de minori sau cu participarea acestora.

În ianuarie-septembrie 2008 au fost înregistrate 8,6 mii persoane care au comis crime, comparativ cu 11,4 mii persoane în ianuarie-septembrie 2007, ce prezintă o reducere de 24,6 la sută.

Numărul persoanelor relevante care au comis crime

	Ianuarie-septembrie 2007		Ianuarie-septembrie 2008		Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
	persoane	în % față de total	persoane	în % față de total	
Total	11430	100,0	8614	100,0	75,4
din care:					
femei	1386	12,1	1282	14,9	92,5
minori	1382	12,1	965	11,2	69,8
persoane în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație	9004	78,8	7152	83,0	79,4
în grup	1616	14,1	1039	12,1	64,3
în stare de ebrietate	296	2,6	170	2,0	57,4
au săvîrșit crime pentru prima dată	10598	92,7	8212	95,3	77,5
anterior au comis crime	832	7,3	402	4,7	48,3

Rămîne a fi în creștere ponderea persoanelor care au comis crime pentru prima dată și cea a persoanelor în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație.

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, numărul incendiilor în ianuarie-septembrie 2008 s-a micșorat cu 22 la sută, alcătuint 1607 cazuri, ce au pricinuit economiei țării pierderi în valoare de 18,3 mil. lei. În rezultatul acestora au fost înregistrate 130 cazuri de deces, inclusiv 9 copii.

Numărul incendiilor și cazuri de deces

	Ianuarie-septembrie 2007	Ianuarie-septembrie 2008	Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007
Numărul incendiilor	2050	1607	78,4
Persoane care au decedat în urma incendiilor	127	130	102,4
din care, copii	8	9	112,5
Persoane traumatate	35	44	125,7

Numărul accidentelor rutiere s-a majorat cu 9,2% și a constituit în ianuarie-septembrie 2008 1973 cazuri. În urma acestor accidente și-au pierdut viața 315 persoane, inclusiv 38 copii; paralel fiind înregistrate 2450 persoane traumatate, din care 494 copii.

VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA

Industrie. Întreprinderile industriale cu genul principal de activitate industrială situate pe teritoriul Găgăuziei au fabricat în ianuarie-septembrie 2008 producție industrială (lucrări, servicii) în valoare de 386,8 mil. lei sau cu 15,7% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2007. În luna septembrie curent indicele volumului producției industriale în prețuri comparabile a constituit 187,5% față de septembrie 2007.

Producția principalelor produse industriale

	Septembrie 2008		Ianuarie-septembrie 2008		
	cantitatea	în % față de septembrie 2007	cantitatea	în % față de ianuarie-septembrie 2007	ponderea în total pe țară, %
Fructe prelucrate și conservate, t	261,7	X	949,5	52,0	10,1
Făină, t	207,5	124,3	1862,3	81,2	5,8
Nutrețuri gata pentru hrana animalelor, t	16,0	76,2	91,3	49,0	1,7
Pâine proaspătă, t	33,5	112,8	247,6	97,0	0,3
Produse de cofetărie făinoase, t	–	0,0	6,5	112,1	0,1
Divin, mii dal	0,1	25,0	3,8	237,5	0,7
Vinuri naturale din struguri, mii dal	202,3	111,4	1958,2	153,9	21,5
Vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele, mii dal	28,8	181,1	174,5	183,3	25,7
Băuturi nealcoolice, mii dal	0,7	63,6	8,8	55,7	0,2
Tutun fermentat, t	–	0,0	284,7	63,4	12,9
Articole tricotate, mii buc.	368,8	73,6	4385,2	71,0	34,3
Pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi, mii buc.	3,7	52,6	48,8	42,9	5,4
Rochii și sarafane, mii buc.	–	0,0	43,2	122,6	23,1
Fuste și fuste-pantaloni, mii buc.	2,2	37,4	57,8	62,8	25,8
Bluze și cămăși pentru femei și fete, mii buc.	11,9	135,5	140,2	112,5	15,6

Agricultură. Rosta medie la hectar a principalelor culturi agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) mari¹, conform stării la 1 octombrie 2008, se prezintă prin următoarele date:

	Rosta medie la hectar, chintale	
	2008	în % față de 2007
Cereale și leguminoase boabe (cu excepția porumbului) – total	31,3	de 2,5 ori
din care:		
grâu de toamnă și primăvară	33,2	de 2,3 ori
orz de toamnă și primăvară	29,5	de 3 ori
leguminoase pentru boabe	17,2	de 2,4 ori
Floarea soarelui	20,5	de 3,9 ori
Legume de câmp	26,7	162,8
Fructe – total	36,2	de 2,3 ori
Struguri	27,5	146,3

La data de raport pentru rosta anului viitor au fost semănate 3,4 mii ha de cereale de toamnă, față de 9,9 mii ha la data corespunzătoare a anului 2007, iar aratul de toamnă s-a efectuat pe o suprafață de 15,6 mii ha (în anul precedent – 27,0 mii ha).

În gospodăriile de toate categoriile la data de raport a scăzut, față de data respectivă a anului trecut, efectivul de animale: de bovine – cu 30,0%, din care vaci – cu 26,2%, porcine – cu 42,4%, ovine și caprine – cu 1,4%. În întreprinderile agricole s-a micșorat efectivul de toate tipurile de animale, cu excepția șeptelului de porcine, care a crescut cu 31,3%.

Producția animalieră obținută în întreprinderile agricole se caracterizează prin următoarele date:

	Ianuarie-septembrie 2008		Ponderea Găgăuziei în total producție în întreprinderile agricole pe țară, %
	total, tone	în % față de ianuarie-septembrie 2007	
Creșterea vitelor și păsărilor	282,6	133,5	1,5
Lapte de vacă	725,5	84,8	5,8
Lână	8,6	71,7	18,7

În întreprinderile agricole din Găgăuzia în ianuarie-septembrie 2008 în comparație cu perioada respectivă a anului precedent s-a majorat volumul creșterii vitelor și păsărilor cu 33,5%. Majorarea volumului de creștere a vitelor și păsărilor a fost determinată de creșterea productivității bovinelor cu 10,3% și porcinelor de 2,7 ori. Totodată, vânzarea animalelor pentru sacrificare s-a micșorat cu 11,4%, producția globală de lapte de vacă – cu 15,2% și lăna – cu 28,3%.

Micșorarea producției de lapte de vacă a fost generată de scăderea efectivului mediu de vaci mulgătoare cu 22,7%.

S-a micșorat față de ianuarie-septembrie 2007 nivelul de mortalitate, înregistrând la bovine 1,2% (în ianuarie-septembrie 2007 – 2,1%), la porcine – 5,2% (8,2%), totodată nivelul de mortalitate la ovine și caprine s-a majorat, constituind 6,1% (5,7%).

Investiții în capital fix. În ianuarie-septembrie 2008, din contul tuturor surselor de finanțare au fost realizate 216,2 mil. lei investiții în capital fix (în prețuri curente), din care au fost efectuate lucrări de construcții-montaj în sumă de 119,9 mil. lei, ceea ce a constituit respectiv 141,4% și 163,9% față de ianuarie-septembrie 2007.

În perioada de raport din contul propriu ale populației au fost date în folosință 99 case de locuit individuale cu suprafața totală de 10,7 mii m² ceea ce a constituit 123,4% față de perioada respectivă a anului precedent.

Organizațiile în antrepriză au executat lucrări de construcții-montaj în sumă de 70,2 mil. lei (în prețuri curente) care a constituit 86% față de ianuarie-septembrie 2007. Cota-parte a lucrărilor de reparații capitale și curente a constituit 31,6% în volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Transporturi. În ianuarie-septembrie 2008 întreprinderile de transport auto (inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate) au transportat 29,3 mii tone de mărfuri sau cu 14,9% mai mult comparativ cu ianuarie-septembrie 2007. Parcursul mărfurilor s-a majorat față de ianuarie-septembrie 2007 cu 2843,1 mii tone-km (+13,6%).

Cu autobuze și microbuze au fost transportați 682,8 mii pasageri, fiind în creștere cu 7,9% față de ianuarie-septembrie 2007.

Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației. În ianuarie-septembrie 2008 prin unitățile comerciale au fost vândute mărfuri cu amănuntul în valoare de 486,9mil. lei (3,2% din volumul total de vânzări pe țară) sau cu 21,9% mai mult față de perioada similară din anul 2007.

Stocurile de mărfuri în rețeaua de comerț cu amănuntul la 1 octombrie 2008 s-au cifrat la 146,7mil. lei, în creștere cu 23,0% față de 1 octombrie 2007.

În ianuarie-septembrie 2008 unitățile oficial înregistrate au prestat populației servicii cu plată în sumă de 254,0 mil. lei (3,1% din volumul total de servicii pe țară), nivel mai superior cu 8,4%, decât cel realizat în ianuarie-septembrie 2007.

Munca. Salariul mediu lunar al unui lucrător în ianuarie-septembrie 2008 a fost de 1658 lei, inclusiv în luna septembrie – 1675 lei, respectiv cu 21% și cu 6% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Situația demografică. Conform datelor preliminare, în ianuarie-septembrie 2008 au fost înregistrați 1413 nou-născuți și 1284 persoane decedate. Rata natalității constituind 11,8 născuți-vii la 1000 locuitori și rata mortalității generale – 10,7 decedați la 1000 locuitori.

În această perioadă au fost înregistrate 1023 căsătorii și 697 divorțuri.

Director general

Vladimir GOLOVATIUC

PRECIZĂRI METODOLOGICE

PRODUSUL INTERN BRUT

Produsul intern brut (PIB) – principalul agregat al sistemului conturilor naționale (SCN), reprezintă la etapa de producție suma valorii adăugate brute pe activități economice, iar la etapa de utilizare – valoarea bunurilor și serviciilor destinate pentru consumul final, formarea brută de capital și export.

Valoarea adăugată brută (VAB) corespunde producției totale de bunuri și servicii, diminuată cu consumul intermediar.

Consumul final reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a necesităților umane, fie ele individuale sau colective. Consumul final acoperă consumul final al gospodăriilor, administrației publice și private.

Formarea brută de capital determină procurarea netă a bunurilor și serviciilor de către unitățile rezidente produse în perioada considerată, dar nu și consumate. Cuprinde formarea brută de capital fix și variația stocurilor.

Produsul intern brut se calculează în prețuri curente de bază, de piață (PIB nominal) și prețuri comparabile (PIB real).

Prețul de piață include marja comercială și cea de transport, impozitele de producție și import și exclude subvențiile de producție și import.

Pentru excluderea influenței diferitelor taxe de impozit și subvenții asupra structurii producției în diferite activități economice, valoarea adăugată brută se calculează în prețuri de bază.

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzând impozitele pe produs și incluzând subvențiile pe produs.

Economia neobservată se definește ca ansamblul activităților „lipsă” în informația de bază utilizată la elaborarea conturilor naționale, fie din motivul că acestea sînt activități ascunse, ilegale, informale, sau că reprezintă producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, fie în rezultatul neajunsurilor în sistemul colectării datelor. Includerea acestora în conturile naționale se numește **măsurarea (estimarea) economiei neobservate**.

Producția în sectorul informal se determină ca activitate economică efectuată de întreprinderi necorporative neînregistrate ale gospodăriilor casnice și/sau talia cărora după numărul salariaților e sub censul stabilit și care produc producție destinată pieței.

Producția ascunsă în sectorul formal reprezintă producția legală neînregistrată de organele administrative și fiscale și neraportată lor de către agenții economici cu scopul evaziunii impozitelor, contribuțiilor de asigurări sociale, nerespectarea legii în privința salariului minim, a numărului de ore lucrate, necompletarea chestionarelor administrative, fiscale sau statistice etc.

Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu este determinată ca activitate economică, în rezultatul căreia gospodăriile casnice consumă sau acumulează bunurile și serviciile produse de ele înșăși.

Producția ilegală reprezintă producția de bunuri și servicii a căror vânzare, distribuire sau posesie este interzisă de lege și care în mod obișnuit este legală, dar devine ilegală cînd se realizează de persoane neautorizate.

INDUSTRIE

Valoarea producției industriale în prețuri curente include:

- valoarea producției fabricate de întreprinderile cu genul principal de activitate industrie, cuprinse în cercetare statistică lunară, care asigură în jurul la 80% din volumul anual de producție;

- valoarea producției fabricate de către întreprinderile mici și unitățile industriale secundare ale întreprinderilor cu genul principal de activitate altul decît industria, cuprinse în cercetare statistică anuală (calculată estimativ);

- valoarea producției întreprinderilor individuale, care nu sunt supuse cercetărilor statistice (calculată estimativ).

Indicele volumului de producție, în procente față de perioada corespunzătoare a anului precedent se calculează reieșind din valoarea producției în prețuri comparabile (prețuri medii ale anului precedent).

AGRICULTURĂ

Producția agricolă în expresie valorică este evaluată în prețuri curente, precum și în prețurile anului 2005 – pentru comparabilitate la calcularea indicatorilor relativi, și este determinată ca suma producției vegetale și animale.

Producția globală în prețuri curente include, de asemenea, și valoarea serviciilor destinate pieței, prestate de către întreprinderile de deservire a agriculturii și întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești producătoare de producție agricolă și servicii nedestinate pieței, prestate de instituțiile și organizațiile bugetare.

Volumul producției vegetale se determină prin mărimea recoltei globale a culturilor agricole. În expresie valorică, la valoarea recoltei globale se adaugă sporirea (sau se scad pierderile) valorii producției neteterminate în fitotehnie pe an, precum și valoarea cheltuielilor pentru înființarea și întreținerea plantațiilor multianuale pînă la intrarea pe rod.

Volumul producției animale se determină prin mărimea masei vii a prășilei obținute și sporului vitelor și păsărilor tinere crescute în curs de un an, a sporului în greutate al animalelor mature, obținut în urma îngrășării lor, precum și cantității de lapte, lână, ouă și alte produse animaliere obținute în procesul folosirii gospodărești a animalelor și păsărilor.

INVESTIȚII ÎN CAPITAL FIX

Investițiile în capital fix reprezintă totalitatea cheltuielilor îndreptate la crearea și reproducerea mijloacelor fixe – construcția nouă, lărgirea, reconstrucția și reutilizarea tehnică a întreprinderilor industriale, agricole, de transport, comerț și altele în funcțiune, cheltuielile pentru construcția locuințelor și obiectelor cu destinație social-culturală.

La investițiile în capital fix se referă cheltuielile pentru lucrările de construcții de toate tipurile, cheltuielile pentru montarea utilajelor, pentru achiziționarea utilajului care necesită și nu necesită montaj, prevăzut în devizele pentru construcții; pentru procurarea uneltelor de producție și a inventarului gospodăresc, incluse în devizele cheltuielilor pentru construcții; pentru achiziționarea mașinilor și utilajelor care nu intră în devizele pentru construcție; pentru alte lucrări și cheltuieli capitale.

TRANSPORTURI

Volumul mărfurilor transportate – cantitatea de mărfuri transportate, în tone.

Parcursul mărfurilor – volumul mărfurilor transportate, în tone-kilometri, adică deplasarea unei tone de marfă la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea cantității mărfurilor transportate în tone cu distanța de transport în kilometri.

Pasageri transportați exprimă numărul persoanelor care au constituit obiectul transportului cu mijloacele de transport în perioada de raport, inclusiv estimările pasagerilor beneficiari de gratuități de transport.

Parcursul pasagerilor – volumul transportului de pasageri, în pasageri-kilometri, adică deplasarea unui pasager la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea numărului pasagerilor transportați cu distanța de transport în kilometri.

Mărfuri și pasageri transportați, parcursul mărfurilor și pasagerilor se determină în baza datelor centralizate și prezentate de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Administrația de Stat a Aviației Civile a Republicii Moldova, precum și datelor rapoartelor statistice centralizate pe transportul auto, fluvial și troleibuze.

Volumul mărfurilor transportate cu **transportul auto** cuprinde datele centralizate ale cercetărilor statistice exhaustive ale întreprinderilor cu activitatea principală transport auto, cât și întreprinderilor cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri pentru terți (contra plată) și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate.

În **transportul feroviar** volumul mărfurilor transportate include transportul mărfurilor în trafic intern, mărfurile intrate (import) și ieșite (export) și cele în tranzit.

Pasagerii transportați și parcursul pasagerilor cu autobuze (inclusiv microbuze) – calculați în baza rapoartelor statistice primite de la persoane juridice și fizice care efectuează transportări de pasageri cu transportul public, exceptând transportările urbane realizate de întreprinderile individuale în orașele-reședință și orașele UTA Găgăuzia.

COMUNICAȚII

Indicatorii privind prestațiile și mijloacele de comunicații vizează întreprinderile de stat și societatea pe acțiuni care activează în acest domeniu.

TURISM

Datele privind capacitatea și frecventarea structurilor de cazare turistică colective provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici care administrează efectiv structurile de cazare turistică colective.

Datele pentru activitatea turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici titulari de licențe de turism.

Prin **structură de cazare turistică** se înțelege orice construcție sau loc amenajat, destinat, conform proiectării și executării, pentru cazarea turiștilor.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile) reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de cazare turistică colective, ținând cont de numărul de zile în care acestea sînt deschise în perioada de raport, adică zilele în care a fost posibilă cazarea turiștilor.

Numărul de turiști cazați în structurile de cazare turistică colective cuprinde toate persoanele (cetățeni moldoveni și străini), care se deplasează într-un loc, altul decît acela în care își au reședința, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și petrec cel puțin o noapte într-o structură de cazare turistică colectivă în locul vizitat, scopul principal al vizitei fiind altul decît acela de a desfășura o activitate remunerată în locul vizitat.

Înnoptarea reprezintă fiecare noapte pentru care o persoană este înregistrată într-o structură de cazare turistică colectivă, indiferent dacă fizic este prezentă sau nu în cameră.

Indicii de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune se calculează prin raportarea numărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune din perioada respectivă.

Turismul intern reflectă serviciile turistice prestate în locurile turistice din țară și vîndute de către titularii de licențe cetățenilor moldoveni.

COMERȚ CU AMĂNUNTUL ȘI SERVICII CU PLATĂ PRESTATE POPULAȚIEI

În **volumul total de vânzări cu amănuntul** se includ vânzările de mărfuri prin rețeaua de comerț cu amănuntul (inclusiv repararea autovehiculelor, obiectelor de uz casnic și personale), precum și cele comercializate prin sectorul neorganizat de comerț (piețe).

Evidența vânzărilor de mărfuri cu amănuntul se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

În **volumul total de servicii cu plată** se includ încasările obținute de agenții economici și persoanele fizice (antreprenorii particulari) în urma prestării de către aceștia a serviciilor cu plată populației.

Evidența serviciilor cu plată prestate populației se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

COMERȚ EXTERIOR

Datele din compartimentul "Comerțul exterior" sînt elaborate în baza declarațiilor vamale completate ulterior cu unele categorii de mărfuri (produse) transportate prin cablu, conducte (energie electrică, gaze naturale), evidența cărora se ține în baza rapoartelor statistice.

Volumul comerțului exterior reprezintă totalitatea bunurilor materiale care fac obiectul schimbului între țara noastră și alte țări, care măresc sau micșorează resursele materiale ale țării ca rezultat al intrării sau ieșirii lor din țară. În volumul comerțului exterior nu sînt incluse serviciile cu caracter material și nematerial.

Evaluarea exporturilor se efectuează în prețuri F.O.B. sau franco-frontiera țării exportatoare, a importurilor – în prețuri C.I.F. sau franco-frontiera țării importatoare. Exportul cuprinde și reexportul, adică mărfurile importate și apoi reexportate fără a fi supuse prelucrării.

Soldul balanței comerciale se calculează ca diferența dintre export și import.

PREȚURI

Indicele prețurilor de consum este un instrument de măsură care caracterizează și furnizează o estimare a evoluției de ansamblu a prețurilor mărfurilor cumpărate și tarifelor serviciilor utilizate de către populație pentru satisfacerea necesităților de trai într-o anumită perioadă (denumită perioadă curentă) față de perioada fixă (denumită perioadă de bază).

Rata lunară a inflației reprezintă creșterea prețurilor de consum într-o lună față de luna precedentă.

Indicele prețurilor producătorului la producția industrială determină evoluția prețurilor produselor industriale în primul stadiu al comercializării (fără taxa pe valoarea adăugată). Indicii sînt calculați lunar în baza observării statistice a prețurilor la 866 de produse reprezentative în 221 întreprinderi industriale.

Indicele prețurilor în construcții – raportul prețurilor curente la lucrările de construcții montaj, înregistrate trimestrial în 100 organizații reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante) și prețurile curente ale anului precedent.

FINANȚE

Bugetul public național reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor, formate ca elemente independente în sistemul bugetar.

Veniturile bugetului public național sînt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

Cheltuielile bugetului public național sînt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, din care: acoperirea necesităților social culturale și de cercetări științifice, întreținerea aparatului de stat, acoperirea necesităților militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subvenții, dezvoltarea sectorului economic al statului etc.

Deficitul bugetar reprezintă depășirea cheltuielilor asupra veniturilor.

Excedentul bugetar reprezintă depășirea veniturilor asupra cheltuielilor.

SITUAȚIA SOCIALĂ

Veniturile medii disponibile ale unui membru al gospodăriei reprezintă totalitatea veniturilor bănești și în natură (evaluate în lei) obținute din diverse tipuri de activități.

Cheltuielile de consum pe un membru al gospodăriei casnice reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Minimul de existență reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea viabilității omului.

Salariu nominal – plăți brute în bani sau în natură acordate salariaților de obicei peste intervale regulate de timp pentru timpul lucrat sau lucrul efectuat. În salariu se includ de asemenea plățile pentru timpul nelucrat, primele anuale, sezoniere sau alte prime acordate neregulat.

Salariul mediu lunar nominal al unui lucrător din economie (pe activități economice, raioane, municipii) – raportul între fondul de salarii (calculat pînă la careva rețineri) și numărul mediu de salariați luat ca bază la calcularea salariului mediu.

Salariu real – puterea de cumpărare a salariului nominal.

Indicele salariului real – raportul dintre indicele salariului mediu nominal și indicele prețurilor de consum.

Numărul pensionarilor – persoanele care primesc lunar o sumă bănească în calitate de asigurare materială pentru limita de vîrstă, invaliditate și de urmaș în conformitate cu legislația în vigoare.

Mărirea medie a pensiei se calculează ca raportul dintre suma pensiilor stabilite și numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială.

Populație activă din punct de vedere economic – persoane care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzînd populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată – persoane care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii sau alte beneficii.

Șomeri conform criteriului BIM – persoane de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele patru săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibili să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului – raportul dintre numărul șomerilor și populația activă (șomeri plus populația ocupată).

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un alt venit legal și sînt înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Numărul populației pentru anii intercenzitari se determină în baza rezultatelor ultimului recensămînt și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie dintre data recensămîntului și anul de referință. Totodată se ia în considerație și schimbarea numărului populației în rezultatul reorganizării teritorial administrative.

Sursa datelor pentru **mișcarea naturală a populației** sînt actele stării civile și buletinele statistice despre naștere, deces, căsătorie, divorț, întocmite de oficiile stării civile.

Ratele de natalitate, mortalitate, nupțialitate și divorțialitate sînt calculate ca raportul dintre numărul celor născuți, decedați din perioada de referință, adus la expresia anuală cu ajutorul coeficientului de timp și numărul mediu anual al populației stabile din aceeași perioadă. Se calculează în promile.

Sursa datelor pentru **mișcarea migratorie a populației** este baza de date automatizată a Ministerului Dezvoltării Informaționale și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Morbiditate – cazuri de îmbolnăviri ale populației, înregistrate în anul curent cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.

Criminalitatea – fenomen social juridic, care include infracțiunea săvîrșită pe un anumit teritoriu și pe parcursul unei perioade anumite de timp.

Infracțiune înregistrată – fapt obștesc periculos, relevat și luat la evidență oficial, în conformitate cu legislația penală în vigoare.